

Øyvind Bordal & Magne Klann

SEIL FEVA!

KOM I GANG MED TOMANNSJOLLE

Denne boka tilhører:

Navn:

Seilforening:

Telefonnummer:

Øyvind Bordal & Magne Klann

SEIL FEVA!

KOM I GANG MED TOMANNSJOLLE

RS Feva:

Lengde: 3,64 m.

Bredde: 1,42 m.

Vekt: 63 kg.

Storseil: 6,5 m²

Fokk: 2,1 kvm.

Gennaker: 7,0 m²

Produsent: www.rssailing.com

FORORD:

Da vi var små Optimistjolleseilere ønsket vi egentlig å seile sammen, slik at vi kunne seile og prate på samme tid. Vi ventet alltid på hverandre ved hvert merke, for da kunne vi snakke sammen resten av seilasen - men det var jo ikke akkurat den beste måten å vinne på....

Så kom tomannsbåten RS Feva. Vi tenkte dette var en fin mulighet for oss som trivdes så godt sammen. Det viste seg å være sant. Vi ble raskt et bra team, vi klarte lett å samarbeide og å sette oss inn i hvordan den andre tenkte.

En av de beste tingene man kan gjøre sammen med en venn, er å mestre en Feva i fullt plan med gennakeren oppe! Det ser kanskje vanskelig ut, men med litt trening kommer man dit raskere enn man først tror. Dere bør absolutt prøve!

Caroline I. Heiberg & Marie S. Bordal

Om Feva prosjektet

Norges Seilforbund og samarbeidspartneren Havfonn startet tomannsjolleprosjektet i 2009. Målet var å øke rekrutteringen og hindre frafall blant barn og unge i seilporten.

Visjonen er å gjøre det enkelt og morsomt å prøve seiling, utvikle seilglede, tilrettelegge for økt seilkunnskap i tomannsjolleseiling, samt lage et sosialt inkluderende miljø.

Havfonn har bidratt til finansieringen av mer enn hundre RS Fevaer. Videre har Havfonn støttet NSF i arbeidet med et trenings og opplæringsprogram for tomannsjolleseilere. Mer enn 40 seilforeninger er med i prosjektet, og har anskaffet en eller flere båter.

Norges Seilforbund

TIL DEG SOM SKAL BEGYNNE Å SEILE FEVA

Alt blir morsommere når du kan det. Og du lærer det fortere, hvis du leser om hvordan det gjøres - før du skal prøve det selv. På en måte er det litt som hvis andre har gjort noen av feilene for deg.

Denne boka hjelper deg med andre ord til å få det morsommere i båten - litt fortere.

Boka kan også være god å kikke i når du har vært ute og seilt, og lurer på hvordan du kan gjøre tingene enda bedre neste gang.

Helt bakerst er det noen gode råd til foreldre og trenere. Men ellers er denne boka laget til deg som ikke har seilt Feva før, eller som er ganske ny som Feva-seiler.

Velkommen!

Kort om RS Feva

Fevajolla er en god båt å starte med. For det første er du ikke alene, men kan seile sammen med en god venn. For det andre er båten ganske rask og sporty, med gennaker på baugspryd. Samtidig er det en enkel og lett båt å håndtere.

Det finnes mange andre Feva-seilere du kan bli kjent med - andre unge du kan trene og konkurrere sammen med.

De fleste aktive Feva-seilere er mellom 12 og 16 år.

RS FEVA

UTGITT AV
NSF , Blue Ocean Media

TEKST
Øyvind Bordal

FOTO & TEKNISKE ILLUSTRASJONER
Magne Klann

ILLUSTRASJONER
Steven-tegninger: Lars Aurtande

LAYOUT
Grafikhuset ApS, Inger Chamilla Schäffer

EKSTERNE FOTOGRAFER
Bic-293-foto, side 71: Axel Nissen-Lie

REDIGERING
Per Christian Bordal
Jan Steven Johannesen

TRYKK
Zeuner Grafisk A/S

1. opplag 2014

ISBN 978-82-998611-2-0

- 2 Forord
- 3 Innledning
- 4 Kolofon
- 5: Innholdsfortegnelse
- 6 Det viktigste

■ Kapittel 1: Båten

- 7 Her er båten
- 8 Hva heter delene?
- 9 Storseilet
- 10 Fokka
- 11 Gennakeren
- 12 Å rigge
- 13 Å rigge - gennaker
- 14 Å rigge - fokk
- 15 Å rigge - storseil
- 16 Å rigge - alt klart?
- 17 Sjekkliste

■ Kapittel 2: Å seile – de første skritt

- 18 Vindsirkel
- 19 Sjøsetting
- 20 Hvor skal jeg sitte: Rormann
- 21 Hvor skal jeg sitte: Gast
- 22 Hvordan bruke roret?
- 23 Hvordan bruke kjølen?
- 24 Om å kontrollere båten
- 25 Hvem gjør hva?
- 26 Få fart i båten!
- 27 Når båten krenger: Å ri
- 28 Hvordan stoppe?
- 29 På land igjen

■ Kapittel 3: Å seile – de neste skritt

- 30 Loffe
- 31 Falle av
- 32 Slør
- 33 Å slå
- 34 Å jibbe
- 35 Kryss
- 36 Lens
- 37 Å heise gennaker
- 38 Å skjøte gennaker
- 39 Å jibbe gennaker
- 40 Å ta ned gennaker

■ Kapittel 4: Å klare en kullseiling

- 41 Hvorfor kullseiler joller?
- 42 Tips & triks ved kullseiling
- 43 Å rette opp båten: Del 1
- 44 Å rette opp båten: Del 2

■ Kapittel 5: Ord og regler

- 45 Styrbord og babord
- 46 Lo og le
- 47 Styrbord og babord halser
- 48 Regel nr. 1: Styrbord/babord
- 49 Regel nr. 2: Lo/le
- 50 Regel nr. 3: For/akter
- 51 Hvem har rett til veien?

■ Kapittel 6: Dette er regatta

- 52 Om regatta
- 53 Om baner
- 54 Om å starte
- 55 Enkle regatta-tips

■ Kapittel 7: Seil fortere!

- 56 Å plane – hva er det?
- 57 Å plane – hva gjør man?
- 58 Seiltrim – hva er det?
- 59 Lus – hva og hvordan
- 60 Trim av storseil
- 61 Trim av fokk
- 62 Trim av gennaker
- 63 Riktig plassering i båten
- 64 Bedre samarbeid

■ Kapittel 8: Knuter, klær & pass av båt

- 65 Knuter og knop
- 66 Å passe på båten
- 67 Hva skal man ha på seg?

■ Kapittel 9: Hva ellers kan man seile?

- 68 Om andre båter
- 69 Laser 4,7
- 70 29er
- 71 Brettseiling - Bic 293
- 72 Kjølbåter – Melges 24

■ Kapittel 10: Til de voksne

- 73 Til trener, regattasjef og klubb
- 74 Til foreldrene
- 75 Kunnskap gir seileglede!
- 76 Stikkordregister
- 78 Notatside

Det står en hel del i denne boka. Kanskje lurer du på hva som er det viktigste. Her kan du se en oversikt over det mest sentrale. Når du kan det som står i oversikten her, kan du faktisk allerede seile.

Det viktigste:

- Fra kapittel 1: «Båten» - side 12-17:
Å kunne rigge en Feva-jolle
- Fra kapittel 2: "Å seile - de første skritt" - side 26:
Hvordan få fart i båten.
- Fra kapittel 3: «Å seile – de neste skritt» - side 30-40:
Å kunne seile rundt en bane som inneholder kryss, slør og lens. Å kunne heise, jibbe og ta ned en gennaker.
- Fra kapittel 4: «Å klare en kullseiling» - side 41-44:
Å kunne rette opp en jolle etter kullseiling.
- Fra kapittel 5: «Ord og regler» - side 45-48:
Å kunne de viktigste seilerbegrepene – og de tre hovedreglene.
- Fra kapittel 8: «Knuter, klær og pass av båt» - side 68:
Å kunne tre nyttige knuter: Båtmannsknop, stoppknute og pålestikk.
- Alle Feva-seilere skal dessuten kunne svømme, og vite at man aldri seiler alene, eller uten seilervest.

HER ER BÅTEN

Så starter vi!

Her i den første delen av boka blir dere kjent med Feva-jolla, og ser hvordan den rigges og gjøres klar til å seile.

**HEI!
JEG HETER STEVEN.**

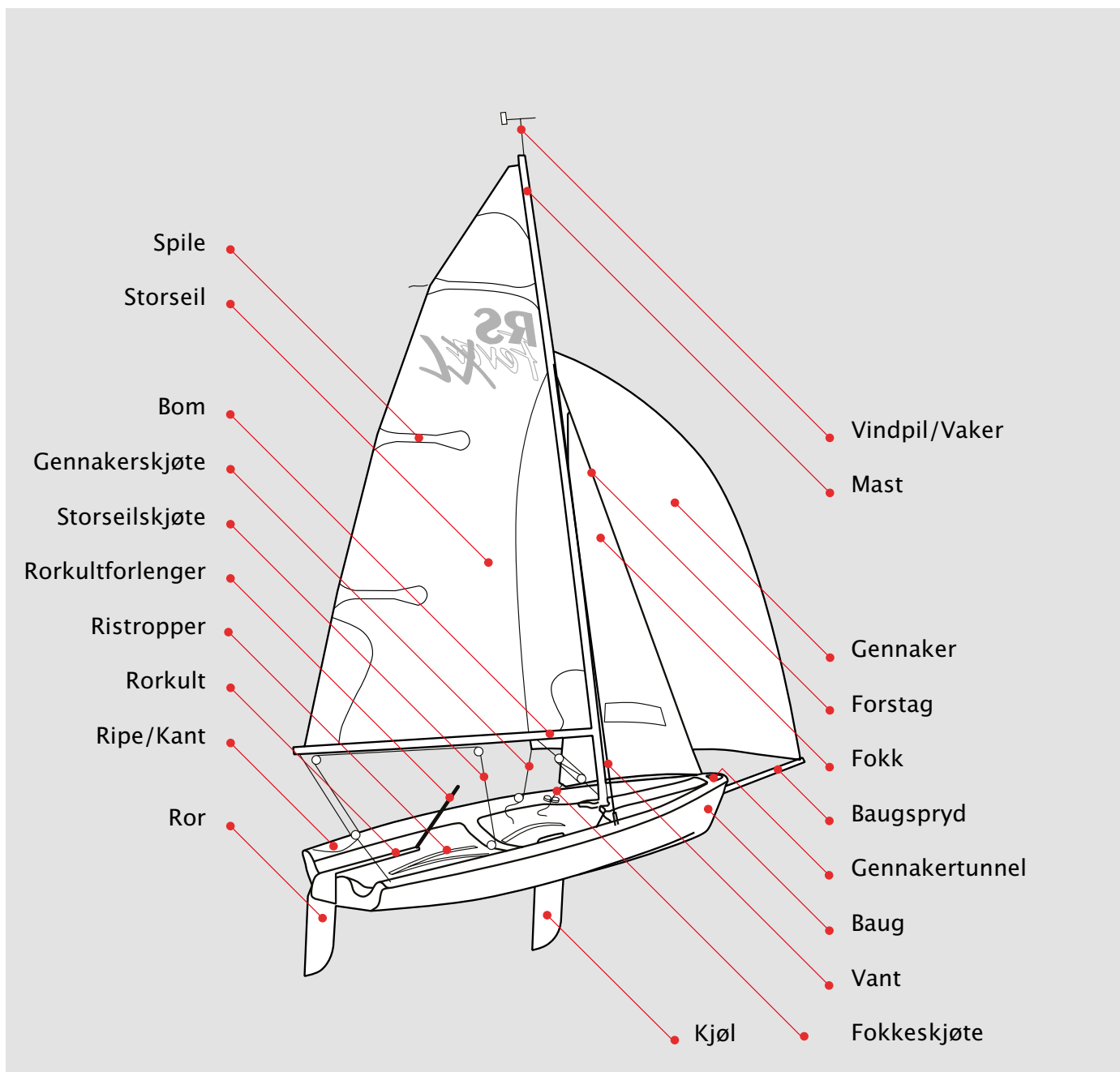
Jeg har vært trener i så mange OL og verdensmesterskap, at jeg ikke husker hvor mange det er lenger. Nå skal jeg være treneren din. Jeg hjelper til på noen av sidene – vi ses!

Marie og Caroline er Feva-seilere – faktisk har de vært norgesmestre! Gjennom hele boka kommer de til å vise hvordan man seiler Feva .

HVA HETER DELENE?

STORSEILET

På tross av navnet, er storseilet faktisk ikke det største seilet på båten. Gennakeren er større.

Men man kan kanskje si at storseilet er viktigst. Det er rormannen som har kontroll med storseilet, og det skjer for det meste ved hjelp av skjøtet. Skjøtet er det tauet man trekker seilet inn med, og slipper det ut igjen.

Storseilet har bare ett skjøte. Som du vil se på de neste sidene, har både fokka og gennakeren to skjøter – ett til hver side av båten.

I starten er det viktig å huske på å passe hodet for bommen. Den kan slå ganske fort fra den ene siden av båten til den andre, og hvis man ikke er oppmerksom, kan man få den i hodet. Det er ganske lett å forutse. Det ser vi på senere i boka.

På de neste sidene kikker vi nærmere på de tre seilene som en Feva er utstyrt med: Storseil, fokk og gennaker.

FOKKA

Fokka er det lille seilet foran masten. Det er gastens jobb å styre fokka. Som alle andre seil, kontrolleres det med skjøtet.

Fokka har to skjøter, men du bruker bare ett om gangen. Når du skifter side i båten, skifter du også fokkeskjøte. Det er alltid skjøtet på le side av båten som er i bruk.

Når gennakeren er oppe, slipper gasten fokkeskjøtet litt ut, og setter det fast i cleaten. Da gjelder det å konsentrere seg om gennakerskjøtet i stedet!

Å RIGGE BÅTEN

Før man kan komme ut på vannet og seile, må båten rigges. Å rigge betyr ganske enkelt å sette de forskjellige delene – seil, tauverk og så videre – sammen på den riktige måten.

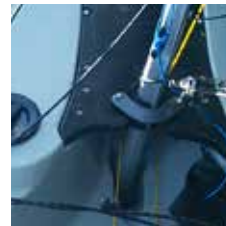
Når man har gjort det noen ganger, tar det ikke mer enn ti minutter å rigge båten – litt lenger hvis masten også skal opp. Så er den klar til å seile!

Det er en god idé å venne seg til å gjøre det selv, så man ikke blir avhengig av at foreldre eller andre hjelper deg. Det er fint å få hjelp. Men det beste er hvis man også kan klare seg selv.

Noen ganger står båten klar på tralla, med masten på. Da er det veldig enkelt å rigge. Andre ganger starter man med båten opp ned på et biltak, eller liggende på en tilhenger. Da må masten settes opp, og det er litt flere ting som må ordnes.

På de neste sidene går vi gjennom riggingen, skritt for skritt.

Ikke heis folk og storseil før du er klar til å gå på vannet - med mindre det er veldig lett vind. Seil slites raskt av å blafre i vinden.

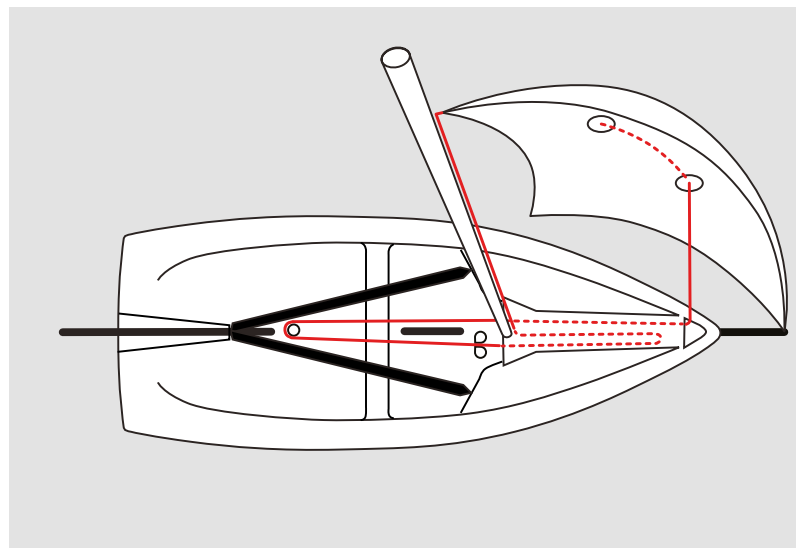
← Masten skal på! Sett på vakeren først, og sjekk at fall og vant løper som de skal. Alt skal være trukket ned, så du kan få fatt i det etterpå. Sett masten i mastefoten, reis masten og lås den med mastelåsen. Her er det greit å være to. Fastgjør vantene. Legg bom, seil og ror i båten og finn fram skjøter og liner.

Å RIGGE BÅTEN – GENNAKER

Fall og nedhalerline er to ender av samme tau. Det samme tauet trekker faktisk også baugsprydet ut, ved hjelp av en smart løsning med noen blokker under fordekket. Når man rigger gennakeren, skal nedhalerlinen løpe som du ser her. Det eneste man tar og på hver gang, er den biten som går fra gennakertunnelen og opp i seilet. Resten sitter der hele tiden, og er ikke noe man behøver å bekymre seg om.

Tackline, nedhalerline, fall og skjøter

Ta gennakeren ut av posen og legg den på fordekket. Finn halsen (forreste hjørne), og bind den fast i den linen som kommer ut av baugsprydet. Den kaller vi tackline. Bruk pålestikk, som vist på side 65.

Følg den forreste kanten av seilet (forliket) med hendene, så du er sikker på at seilet ligger riktig og ikke er vridd. Finn toppen av seilet. Her setter du fast fallet. Bruk pålestikk igjen.

Nedhalerlinen er det tauet som kommer ut av gennakertunnelen. Det er egentlig bare den andre enden av fallet.

Trekk nedhalerlinen under gennakeren, og gjennom et hull i seilet (fra baksiden). Trekk den videre på yttersiden av seilet, opp til et

øye som sitter litt høyere i gennakeren. Her binder du fast nedhalerlinen. Bruk pålestikk, men sett gjerne et par halvstikk rundt linen også, så knuten blir større. Den må ikke kunne komme gjennom hullet lenger ned i seilet.

Trekk skjøtene på hver sin side av masten, og gjennom blokkene som sitter ved vantene. Før dem under bommen og bind dem sammen. Bruk båtmannsknop.

Flytt båten så den står med vinden bakfra. Heis gennakeren (med mindre det blåser for mye) og sjekk at alt ser riktig ut. Trekk gennakeren ned i tunnelen ved hjelp av nedhalerlinen.

Nå er gennakeren rigget til og klar til bruk!

Å RIGGE BÅTEN – FOKK

→ Rull seilet ut, og finn toppen. Sett fallet fast i toppen av fokka med pålestikk. Tauet som løper gjennom hele fokka skal tåle trykket fra riggen når man seiler. Derfor må man passe på at den hvite, tynne linen på bildet ikke blir bundet så stramt, at selve seilet blir kortere enn den linen som løper gjennom seilet. Det er tauet som skal holde riggen oppe. Seilet revner hvis det må ta belastningen.

↑ Nå er det fokka som skal rigges. Start med å binde halsen (det forreste hjørnet) fast i ståløylen i baugen. Bruk den linen som sitter i seilet. Bind seilet tett ned til øylen! Doble halvstikk eller et kort pålestikk kan brukes - men det er viktig at denne knuten holder!

↑ Heis fokka, og bruk fallet til å spenne opp riggen etter forholdene. Hvis det blåser mye, skal det være ganske stramt! Få en voksen eller en erfaren Fevaseiler til å hjelpe deg, til du kan det selv.

↑ Skjøtene settes fast i seilet som vist her - med pålestikk. Trekk skjøtene på hver sin side av masten og trekk dem gjennom cleaten. Bind skjøtene sammen med båtmannsknop.

Å RIGGE BÅTEN - STORSEIL

↑ Nå skal storseilet heises. Trekk først båten rundt, så baugen peker rett mot vinden. Sjekk at spilene er satt i seilet. Sett fallet fast i toppen av seilet med en et kort pålestikk. Heis storseilet helt til toppen, og trekk hardt til, så fallet låser i cleaten som sitter i toppen av masten.

← Kicken settes på som vist på bildet her.

↑ Sett storseilet fast på bommen. Det gjøres ved hjelp av bomuthalet og en stropp som holder seilet fast til bommen. Bomuthalet føres fram langs bommen, til en cleat på bommen.

↑ Nå kan man sette riggspenningen med fokkefallet, som vist her. Du kan lese mer om disse trimfunksjonene på side 58-62. Cunningham er den linen som løper gjennom hullet i seilet her. Den føres gjennom en cleat på masten.

Trekk storeilskjøtet gjennom blokkene som vist her – sjekk at det går riktig vei gjennom tikkeblokka (blokka i bunnen av båten). Sjekk at alle trimliner, fall og skjøter sitter riktig.

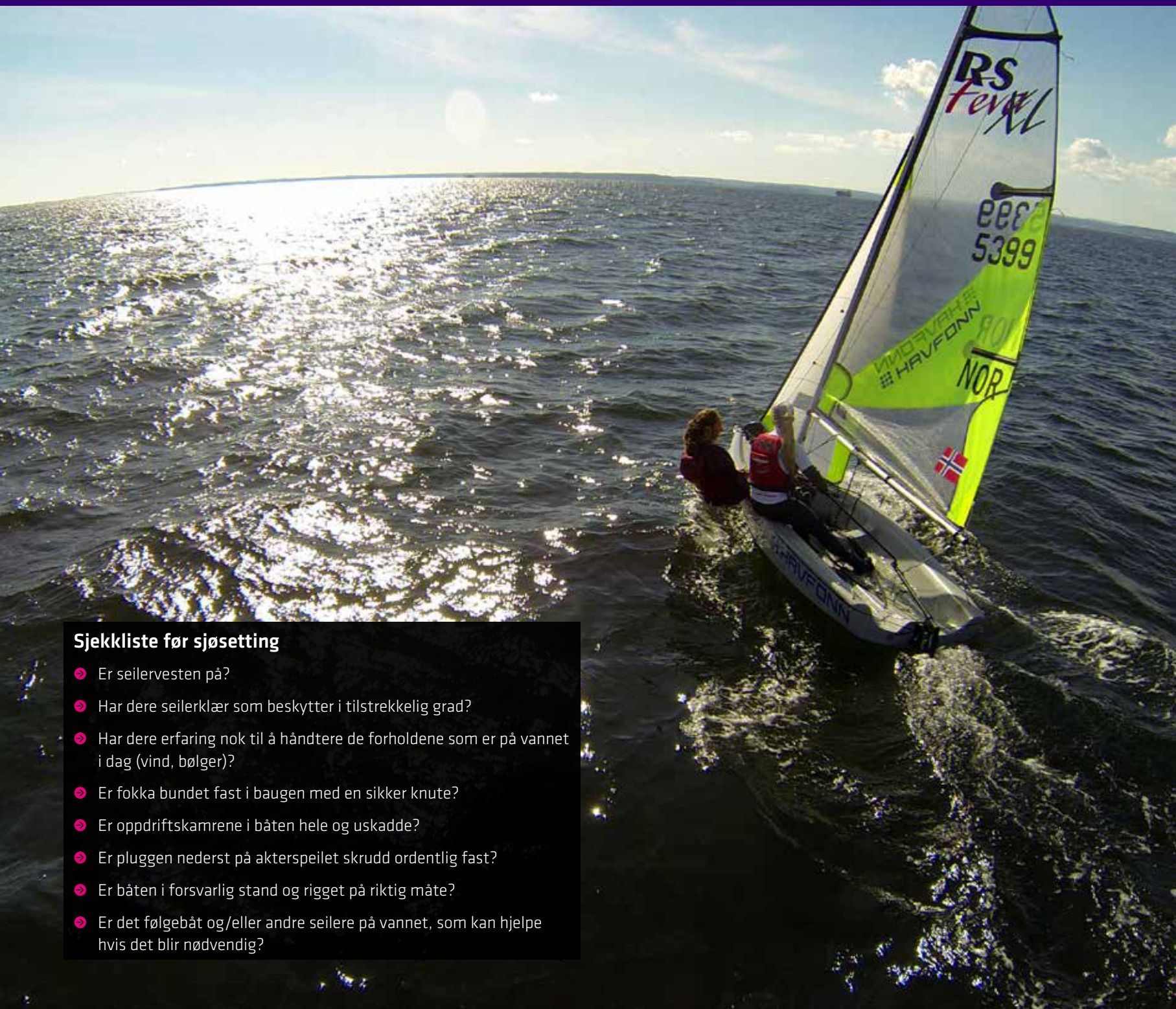
Å RIGGE BÅTEN – ALT KLART?

Sett roret fast på hekken. Sjekk at bunnpluggen nederst på hekken er skrudd ordentlig fast. Rydd opp i løse liner.

Hvis du er nybegynner, må du få en voksen til å sjekke båten før du setter den på vannet.

Nå er du klar til å seile!

Sjekkliste før sjøsetting

- Er seilervesten på?
- Har dere seilerklær som beskytter i tilstrekkelig grad?
- Har dere erfaring nok til å håndtere de forholdene som er på vannet i dag (vind, bølger)?
- Er fokka bundet fast i baugen med en sikker knute?
- Er oppdriftskamrene i båten hele og uskadde?
- Er pluggen nederst på akterspeilet skrudd ordentlig fast?
- Er båten i forsvarlig stand og rigget på riktig måte?
- Er det følgebåt og/eller andre seilere på vannet, som kan hjelpe hvis det blir nødvendig?

VINDSIRKEL: VINDØYET, KRYSS, SLØR OG LENS

Å seile - det viktigste

I denne delen av boka ser vi på hvordan man seiler. Hva gjør man egentlig i båten, for å få den til å seile i de forskjellige situasjonene som oppstår på vannet? Det meste av det du lærer her kan brukes i alle seilbåter, ikke bare Feva. I dette kapitlet kan du altså lære det viktigste, når det gjelder å seile.

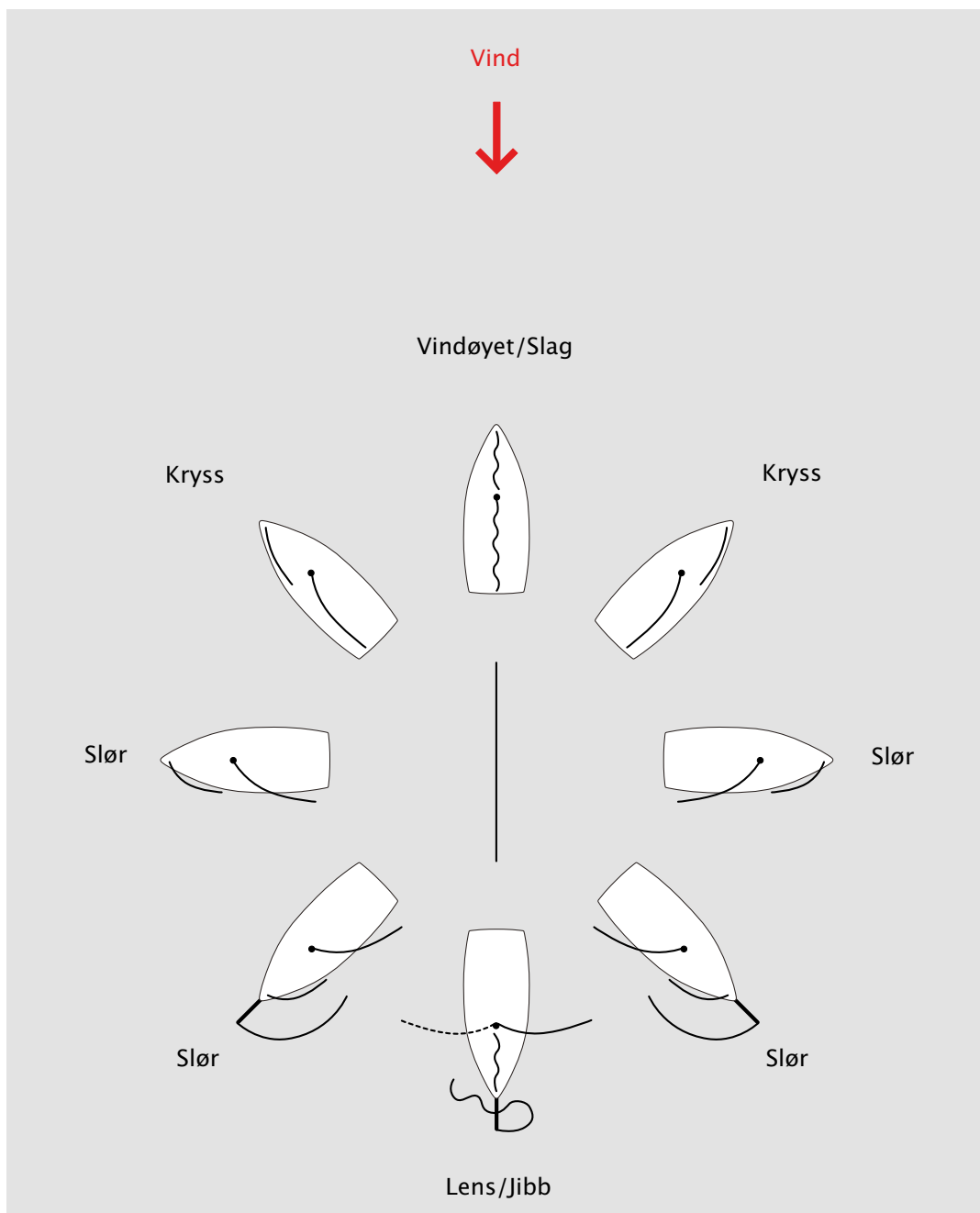
Man kan ikke seile rett mot vinden. Prøver man det, stopper båten opp. Men man kan seile alle andre veier.

Det er mulig å seile med vinden bakfra eller fra siden, og med vinden skrått bakfra eller skrått forfra. Som man ser på tegningen, så slipper man ut og strammer seilene i forhold til vindretningen.

Det finnes en veldig fin grense for hvor mye forfra vinden kan komme, før båten stopper. Når vinden kommer for mye forfra, begynner seilet å blafre. Når det skjer, må man styre så man får vinden litt mer bakfra.

Som tegningen viser, heter det «vindøyet» når båten peker rett mot vinden. Når man endrer kurs, og får vinden inn fra andre siden, må man passere vindøyet. Det heter et «slag». Det er mye mer om alt dette senere i boka.

I første omgang er det nok å vite at hver enkelt av disse måtene å seile på har et navn.

SJØSETTING

Når båten er rigget, og du har seilertøy og vest på, er det endelig tid til å komme ut på vannet! Her ser du hvordan båten sjøsettes.

De fleste har en tralle som båten står på. Trekk den ned til rampen, brygga eller stranden. Hvis det blåser, er det lurt å tenke på hvor vinden kommer fra. Prøv å trekk eller skyv båten så vinden kommer mest mulig forfra.

Ved sjøsetting må man hjelpe hverandre – for eksempel med å holde båten, mens roret klargjøres, eller med å trekke opp trallene til de andre, som allerede har sjøsett båtene.

Husk å sett strikken på kjølen – det er viktig! Da kan ikke kjølen falle ut av båten, selv om dere kullseiler

Roret skal helt ned

Husk å trykk roret helt ned rett etter sjøsetting. Roret må trykkes ned så langt det kommer – helt til du hører et lite dunk. Deretter må den linen som holder roret nede strammes godt. Hvis roret ikke er helt nede, blir båten mye tungere å styre.

PLASSERING I BÅTEN: RORMANN

Det er viktig å sitte på den riktige siden av båten. For rormannen er den riktige siden den siden hvor vinden kommer fra – lo side.

Vinden blåser fra lo mot le. Ettersom vinden blåser inn i seilene, havner seilene alltid på le side av båten. Som rormann sitter du som regel på motsatt side av seilene, altså lo. Her er det best utsyn for en rormann.

Når seilene skifter side, skifter du også side.

Husk også å tenk på hvor langt foran eller bak dere sitter. Her er en enkel huskeregel: Lett vind: Flytt dere fram i båten! Hard vind: Flytt dere bakover!

Her er en enkel huskeregel: Sitt på motsatt side av seilene!

Les om lo og le på side 46.

Når du sitter på lo side, ser du seilene godt. Da har du best kontroll når du styrer. Spesielt er det viktig å se den forreste del av fokka. Det er også fint å kunne se utover vannet foran båten.

PLASSERING I BÅTEN: GAST

Som gast må du sørge for at rormannen får lov å sitte der det er best å styre: Lo side, det vil si den siden vinden kommer fra. I lett vind kan det bety at du må ned på le side av båten. Blåser det mer, kan dere begge sitte på lo side.

Som gast er det jobben din å balansere båten. Du skal sørge for at båten ikke krenge for mye, hverken den ene eller den andre veien. Det kan rormannen selvfølgelig også hjelpe med. Men den som styrer må som regel få lov å sitte til lo, hvor det er best sikt til seilene og omgivelsene.

↑ Rormannen har fin sikt til fokka. Det trenger han for å styre best mulig. Gasten sørger for at båten er i balanse.

← Båten må ikke krenge for mye. Hvor dere sitter i båten har mye å si for hvordan båten seiler. Det er det mer om på side 63.

HVORDAN BRUKES RORET?

De fleste blir forvirret første gang de prøver å styre med en rorkult: Det er jo helt omvendt! Men ta det rolig. Det venner man seg fort til...

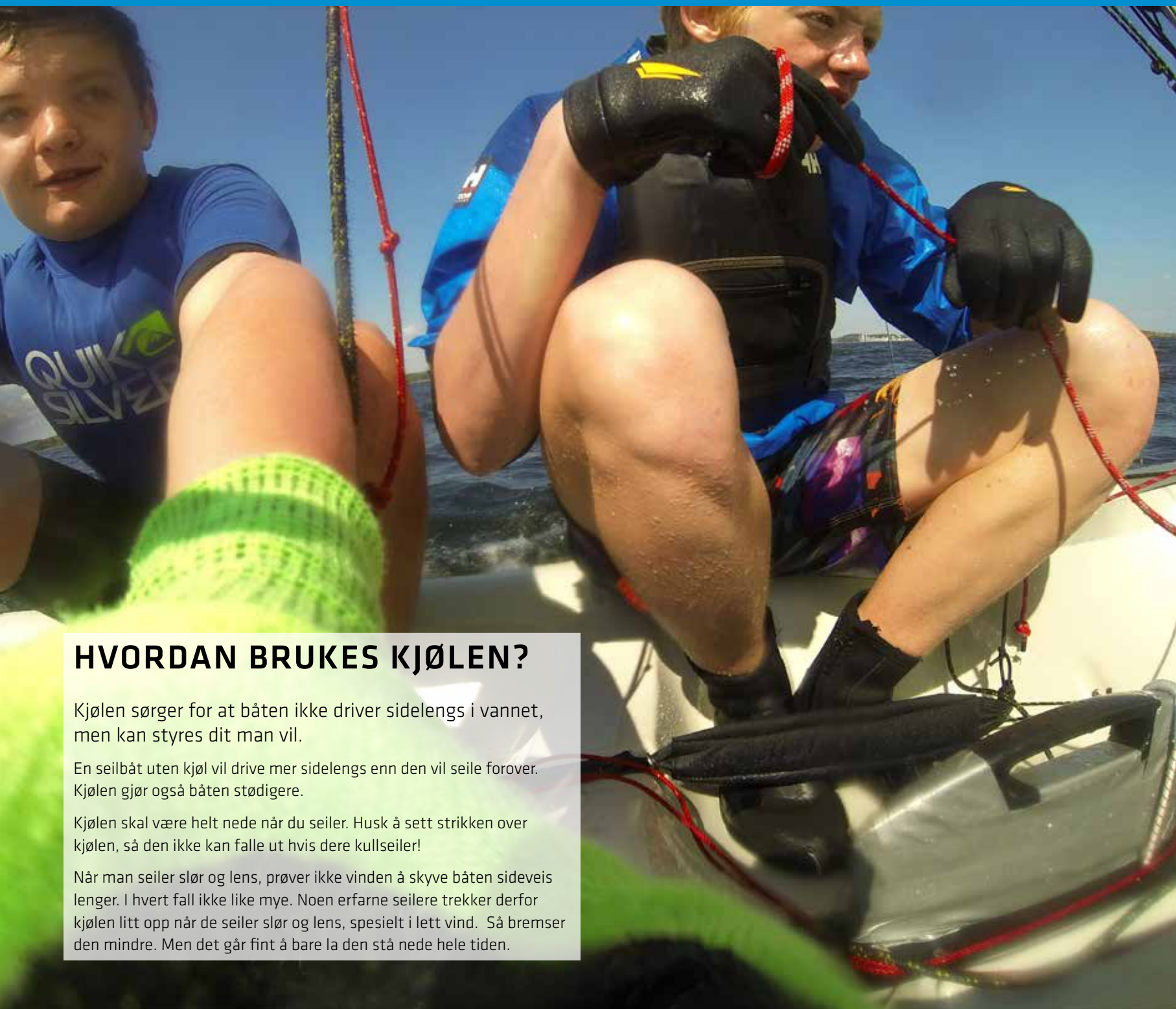
Skyver man roret til én side, så styrer man båten motsatt vei. Når du har gjort det noen ganger, føles det helt naturlig. Det er bare å prøve seg fram og se hva som skjer!

Det er fint å venne seg til å bruke rorkultforlengeren med det samme. Den kan man flytte med seg uansett hvor i båten man er. Rorkultforlengeren er det håndtaket du styrer båten med, og ganske fort er det ikke noe du behøver å tenke på i det hele tatt. Det blir fort helt automatisk.

Tips:

Ikke kikk på roret når du bruker det. Kikk heller forover, og legg merke til hva som egentlig skjer med båten.

HVORDAN BRUKES KJØLEN?

Kjølen sørger for at båten ikke driver sidelengs i vannet, men kan styres dit man vil.

En seilbåt uten kjøl vil drive mer sidelengs enn den vil seile forover. Kjølen gjør også båten stødigere.

Kjølen skal være helt nede når du seiler. Husk å sett strikken over kjølen, så den ikke kan falle ut hvis dere kullseiler!

Når man seiler slør og lens, prøver ikke vinden å skyve båten sideveis lenger. I hvert fall ikke like mye. Noen erfarne seilere trekker derfor kjølen litt opp når de seiler slør og lens, spesielt i lett vind. Så bremser den mindre. Men det går fint å bare la den stå nede hele tiden.

OM Å KONTROLLERE BÅTEN

Når du sykler, er det deg som bestemmer hvor fort det skal gå, og hvor du skal hen. I en Feva er det akkurat på samme måten: Det er dere som seiler båten. Det er dere som bestemmer.

Det er lett å bli forvirret i starten, og miste orienteringen når båten svinger rundt. Det hjelper å holde blikket framover, og samtidig huske hvor vinden kommer fra.

De to tingene man bruker mest til å bestemme hva som skjer i en seilbåt, er roret og skjøtene. Derfor er det nettopp de to tingene man har i hendene når man seiler. Faktisk er det sånn at rormannen alltid holder storseilskjøtet med den ene hånden, og rorkultforlengeren med den andre hånden. Det er disse «håndtakene» som styrer kurs og fart, sammen med skjøtene til de andre seilene.

Guesten har som regel også et skjøte i hånden, enten til fokka eller gennakeren, og er alltid klar til å stramme eller slakke det. Det er dette samarbeidet som bestemmer hvordan båten seiler, og som sørger for at båten gjør som dere vil.

Ror og skjøter. Det er de verktøyene som gjør at dere bestemmer over båten – og at båten ikke får lov å bestemme over dere....

HVEM GJØR HVA?

Feva er en tomannsjolle. I alle båter med mer enn én person ombord, er samarbeidet en stor del av moroa. Men hvem gjør hva?

Det finnes en ganske klar oppgavefordeling ombord: Rormannens jobb er først å fremst å styre båten. Dessuten skal rormannen styre storseilet. Gastens jobb er først å fremst å balansere båten. Dessuten skal gasten styre fokka og gennakeren.

Men akkurat som alle andre steder i verden, går allting bedre hvis man hjelper hverandre. I en tomannsjolle hjelper man ikke ved å overta den

andres jobb. Man hjelper ved å gjøre det lettere for den andre å gjøre jobben sin. For eksempel ved å vente med å skifte kurs, eller heise gennakeren, til man kan se at den andre er klar. Godt samarbeid er også å flytte seg så den andre bedre kan komme til.

Det er også en god idé å være enige om hvem som skal holde utkikk etter andre båter. Det

er ikke så smart hvis begge tror at den andre holder utkikk!

Det er også viktig å snakke ordentlig til hverandre - også når man synes at den andre gjør noe dumt. Og så hjelper det alltid å le av det, når noe går galt.

Hvis dere skal lære å seile regatta blir det flere ting å passe på, og flere ting å samarbeide om. Det er mer om samarbeid på side 64.

HVORDAN FÅ FART I BÅTEN?

Dere sitter på riktig side. Rormannen har storseilskjøtet i den ene hånden, og rorkultforlengeren i den andre. Gasten holder i fokkeskjøtet.

Men hva hvis båten stadig ligger stille, og seilene bare blafrer? Hva kan man gjøre da, for å få fart i båten?

Er du usikker på hva du skal gjøre for å få båten til å seile? Kikk på vindpilen og se hvor vinden kommer fra!

1

Kikk på vindpilen og se hvor vinden kommer fra. Det beste er å ha vinden fra siden, når båten skal i gang. Slipp ut på skjøtet, så bommen kan bevege seg helt fritt. Vrikk fram og tilbake med roret, helt til vinden er fra siden. Seilene skal være et godt stykke ut fra båten.

2

Stram først fokkeskjøtet, deretter storseilskjøtet. Begge seil skal trekkes inn helt til de slutter å blafre. Båten vil kanskje begynne å svinge litt. Bruk roret, og styr sånn at vinden fortsatt kommer fra siden.

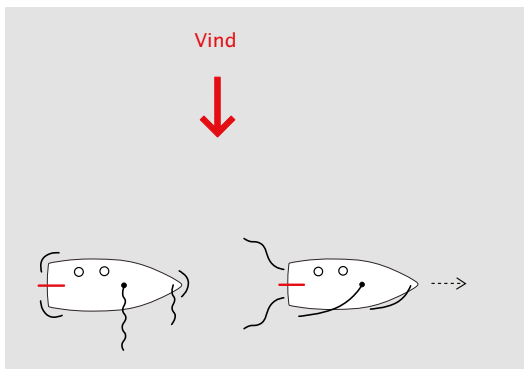
3

Når båten kommer opp i fart, kan man prøve seg litt fram – svinge fram og tilbake med roret, og se hva som skjer. Hold øye med seilene! Når de begynner å blafre igjen, trekker rormannen roret litt mot seg. Man kan også prøve seg fram med å slippe og stramme på skjøtene.

4

I mye vind må man ri når seilet blir fylt og båten begynner å seile. Da begynner den nemlig å krenge. Mer om det på neste side!

Seilet er det eneste som får båten til å flytte seg forover. Hvis seilene blafrer, ligger båten stille.

Tips:

Rormannen må se fremover. Ikke kikk så mye ned i båten! Finn et siktepunkt på land, hvis det er mulig. Så mister man ikke lett orienteringen.

HVA GJØR MAN NÅR BÅTEN KRENGER?

Alle jolleseilere bruker kroppsvekten til å holde båten flat. Det gjør man ved å sitte eller henge ute på kanten av båten. Det kaller vi å ri.

Å ri – sånn gjøres det:

1. Sett dere helt ut på kanten, og stikk føttene under ristroppene i bunnen av båten.
2. Flytt rumpa lengre og lengre ut, helt til føttene vipper opp og henger i ri-stroppene. Nå kan dere ikke falle ut av båten.
3. Flytt dere enda lenger ut, og len overkroppen litt bakover. Rormannen må fortsatt styre og holde i storseilskjøtet. Gasten må holde i fokke- eller gennakerskjøtet. Begge må være klare til å slippe eller stramme skjøtene, ettersom hvordan båten krenger.
4. Nå balanserer dere båten med kroppsvekten. Prøv dere fram med å flytte litt ut og inn, helt til båten ligger noenlunde flatt på vannet. Hvis båten krenger for mye, kan man alltid slippe litt ut på seilene. Det virker best å slippe ut på storseilet.

HVORDAN STOPPE?

En seilbåt har ikke noen brems. Så hva gjør man hvis man vil stoppe?

Her er et triks som kan brukes hvis dere er ute og seiler, og blir forskrekket eller forvirret. Eller hvis dere bare har lyst til å stoppe opp og tenke dere litt om, før dere fortsetter.

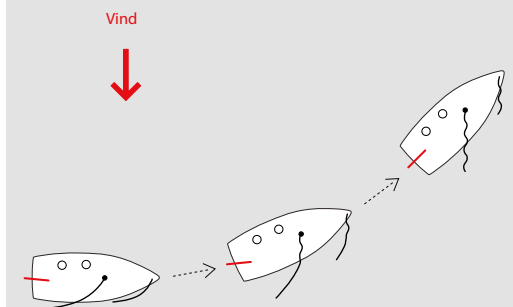
Det virker på samme måte som hvis du stopper på sykkelen, og setter begge føttene i bakken.

Denne bremse-teknikken fungerer best med bare storseil og fokk. Bremsen er jo mest nødvendig for nybegynnere, og de seiler uansett uten gennaker. I hvert fall hvis det blåser mye!

Sånn gjøres det:

- Rormannen skyver roret litt fra seg. Pass på at båten ikke havner i vindøyet.
- Rormannen slipper storseilskjøtet. Gasten slipper fokkeskjøtet.
- Styr med roret sånn at bommen står et stykke utenfor båten. Dere har nå vinden fra siden eller skrått forfra. Seilene blafrer. Nå stopper båten, eller den beveger seg i hvert fall bare sakte. Det kan godt virke litt bråkete og urolig allikevel. Seilene slår, og båten gynger kanskje i bølgene. Men nå skjer det ingenting.
- Når båten ligger sånn, kan man ta seg en liten pause og tenke seg litt om – helt til man er klar til å seile videre!

Å KOMME I LAND IGJEN

Det var en liten rundtur på vannet, hvor vi fikk prøvd noen av de viktigste tingene man gjør i en Feva. Nå skal båten på land!

Hvis det ikke er dypt nok inne ved land, må man huske å trekke opp kjølen og vippe opp roret, før båten går på grunn. La vinden og bølgene hjelpe båten inn, hvis det blåser riktig vei. Er det fralandsvind, må man hoppe i vannet og trekke båten inn.

Skal det legges til en brygge, er det best å seile inn til brygga fra le side. Hvis det ikke er mulig, kan det bli nødvendig å legge til fra lo side. Da er det smart hvis rormannen blir på lo side av båten, mens gasten holder imot på brygga og hopper i

land. Så kan gasten holde båten, mens rormannen går i land.

Når båten er trukket opp, skal den plasseres med baugen mot vinden. Nå skal den rigges ned! Det er en god idé å spyle allting med ferskvann først, hvis det er en vannslange i nærheten. Ta ned seilene

og rull dem sammen. Resten av nedriggingen foregår akkurat som når man rigger opp – bare i motsatt rekkefølge.

Hvordan båten passes og pleies best mulig, kan du se mer om på side 66.

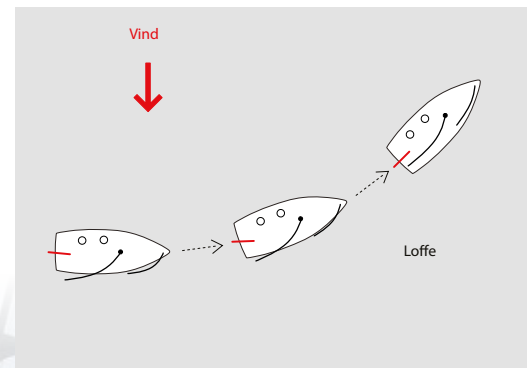
LOFFE - HVA ER DET?

Loffe er et merkelig ord. Hvis man ikke har hørt det før, kan man lett tro at det har noe med lyst brød å gjøre.

For seilere er å loffe noe helt annet enn å spise loff. Det betyr ganske enkelt å svinge opp mot vinden – mot lo. Når en seilbåt loffer, så svinger den altså nærmere vindøyet.

I en Feva foregår det slik:

1. Rormannen skyver roret fra seg, så båten svinger mot lo.
2. Samtidig strammes inn på skjøtene. Hvis formålet er å stoppe båten, kan man la skjøtene være. Så begynner seilene å blafre, og båten stopper.
3. Hold øye med at båten ikke havner i vindøyet.

Hva er vindøyet?
Sjekk vindsirkelen
på side 18.

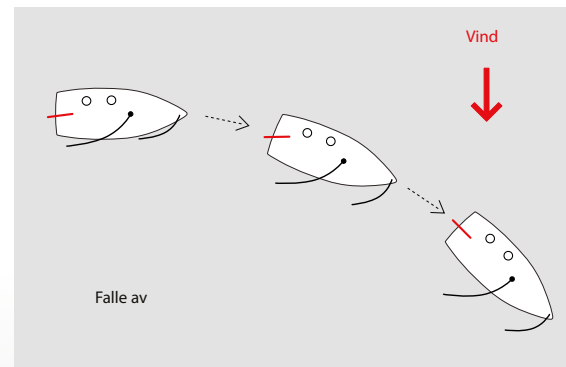
FALLE AV - HVA ER DET?

Falle av er det motsatte av å loffe. Man svinger ganske enkelt med vindretningen - mot le.

Når en seilbåt faller av, svinger den vekk fra vindøyet.

I EN FEVA FOREGÅR DET SLIK:

1. Rormannen trekker roret mot seg, så båten svinger mot le.
2. Samtidig slippes ut på skjøtene. Slipp storseilskjøtet først.
3. Hold øye med at båten ikke faller så mye av, at dere får en «ufrivillig jibb». Les om jibb på side 34.

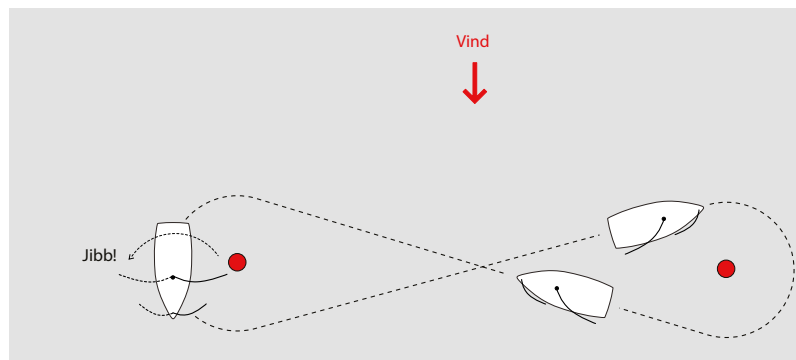
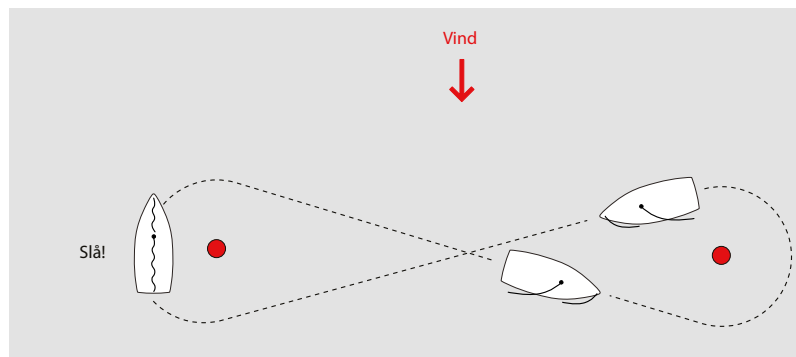
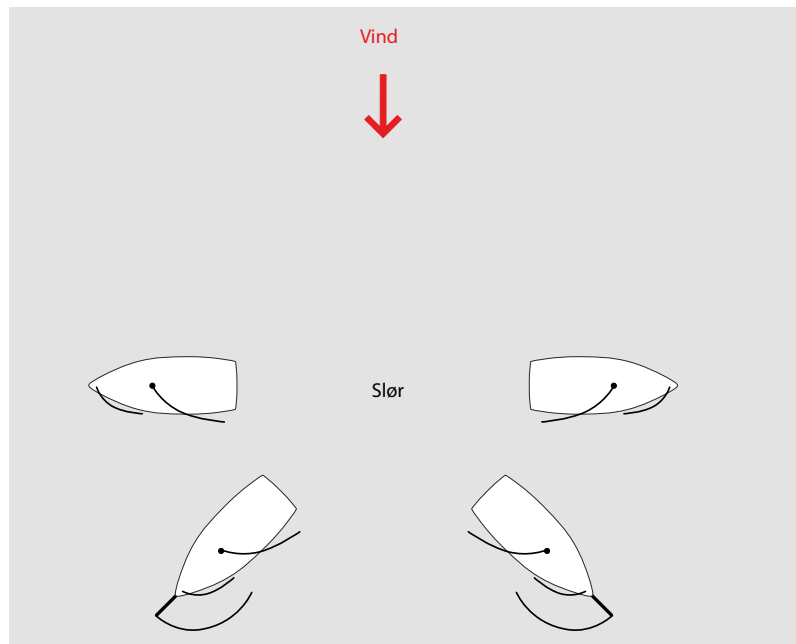

SLØR

Slør er å seile med vinden fra siden.

Slør er den letteste måten å seile på. Det er også den raskeste. Det er en god idé å seile en hel masse slør i begynnelsen, når man akkurat har lært hvor man skal sitte, hvordan man styrer, og hvordan man bruker skjøtet. På slør er det nemlig ganske lett å prøve seg fram.

Sving for eksempel opp mot vinden (å loffe) og sving ned med vinden igjen (å falle av). Når det først er fart i båten, kan man prøve seg fram med å bruke roret og skjøtene på forskjellige måter. Legg merke til hva som skjer med båten, når man gjør forskjellige ting om bord! På den måten blir man fort bedre til å seile.

Seile slør fram og tilbake i åttetall er en god øvelse. Hvis man snur opp mot vinden (loffer først), må man gjennom vindøyet. Så må man falle av igjen. Det heter å slå. Mer om det på neste side!

Når man seiler slør fram og tilbake i åttetaller, kan man også snu med vinden. Da faller man av først. Når seilene slår over på den andre siden, loffer man opp igjen. Det heter å jibbe. Mer om det på side 34!

Å SLÅ

Når man svinger rundt og bytter side med baugen mot vinden, så kaller vi det «å slå».

Når man skal seile en annen vei, må man noen ganger skifte side, så vinden kommer fra den andre siden. Da bytter man side i båten. Seilene står på motsatt side. Alle seilbåter skifter mellom å seile med vinden inn fra den ene siden, og med vinden inn fra den andre siden.

Hvis man skifter side ved å svinge opp mot vindretningen og gjennom vindøyet, kaller vi det å slå.

Å slå er å skifte side med vinden forfra

Sånn gjøres det:

Sørg for at det er god fart i båten! Trekk inn på skjøtet, og loff rolig mot vindøyet.

Nå svinger båten helt opp i vindøyet. Rett før det skjer, slipper gaste fokkesjøtet helt. Rormannen slipper litt på storseilskjøtet. Kom dere inn mot midten av båten.

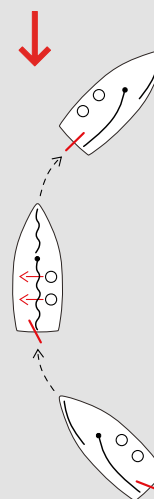

Dukk under bommen. Gaste trekker inn det nye fokkesjøtet på le side. Rormannen bytter hender på rorkultforlenger og skjøte, og styrer sånn at båten fortsetter å svinge rundt.

Sett dere over på den andre siden av båten. Rormannen strammer storseilskjøtet igjen, retter opp roret, og styrer sånn at det kommer god fart i båten.

Vind

Å JIBBE

Når man svinger rundt og bytter side med baugen med vinden, så kaller vi det «å jibbe».

Som vi så på forrige side, så heter det å slå, når man skifter side med baugen opp mot vinden. Men man kan jo også snu andre veien!

Det går nemlig an å skifte side med vinden bakfra også. Det heter å jibbe.

Når du jibber, faller du av til lens. Så fortsetter du å styre samme vei enda lenger, helt til vinden blåser seilene over på andre siden. Husk å dukk for bommen!

Unngå ufrivillig jibb!

Det er viktig å være forberedt på en jibb. Dere skal bestemme når den kommer, ikke båten. Derfor er det en god idé å sjekke vindpilen rett før og etter en jibb. Da er det nemlig viktig å vite akkurat hvor vinden kommer fra!

«Ufrivillig jibb» kalles det, når båten jibber uten at mannskapet er klar over det. Man risikerer å få bommen i hodet eller kullseile. Selv om det som oftest går bra, er det noe man bør prøve å unngå!

Sånn gjøres det:

1

Slipp ut på skjøtene og fall av til vinden kommer rett bakfra. Kikk på vindpilen, så dere vet hvor vinden kommer fra.

2

Slipp løs det fokkeskjøtet som er i bruk, og stram det andre. Nå er fokka klar. Er gennakeren oppe, så slipp gennakersjøtet på le side og begynn å stram inn på lo side. Når dere kan se at bommen holder på å vippe over, så gjør klar til å dukke og skifte side.

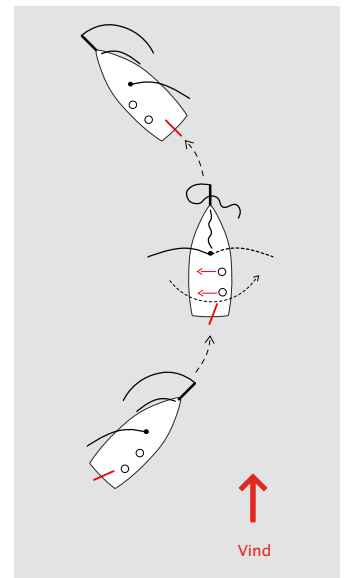
3

Rormannen trekker rorkulten enda mer mot seg. Det er en god idé å trekke hardt i skjøtet - eller en spesiell line som henger i bommen. Det kan hjelpe med å få bommen over på det tidspunktet man selv velger. Gasten trekker enda mer inn på det nye gennakersjøtet. Begge dukker hodet når bommen kommer. Rormannen bytter hender på rorkultforlenger og storseilskjøte.

4

Sett dere over på den andre siden av båten når bommen har passert. Loff litt opp igjen, men forsiktig. Når seilene fyller, justerer dere skjøtene så de passer. Sjekk hvor vinden kommer fra, så dere ikke risikerer å jibbe igjen. Seil videre den veien dere vil!

Vind

Å jibbe er å skifte side med vinden bakfra.

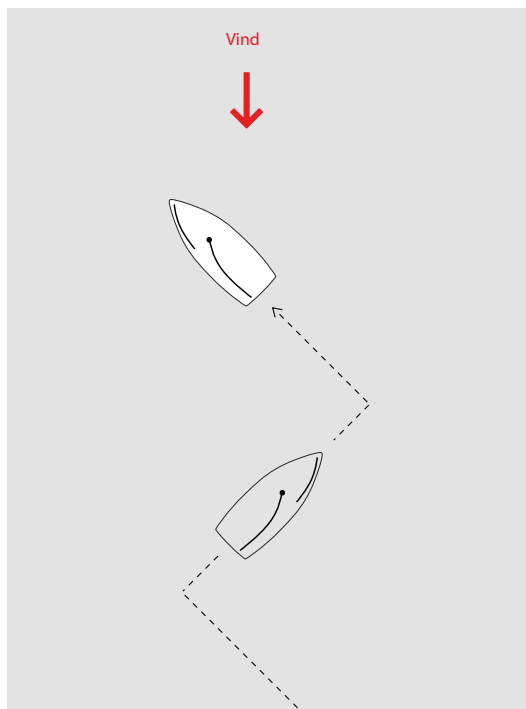
KRYSS

Kryss er å seile i sikk-sakk opp mot vinden.

Det er umulig å seile rett mot vinden. Men man kan seile skrått den ene veien, så tett opp mot vindøyet som mulig. Så kan man slå - som vi så på forrige side. Deretter kan man seile skrått den andre veien, på samme måten.

Hvis man fortsetter med å seile i sikk-sakk sånn, så havner man likevel et sted som ligger rett mot vinden.

Se tegningen her.

→ Stram inn på storseilskjøtet, helt til den bakerste enden av bommen er midt i båten. Hvis det blåser mye, kan den ikke strammes så hardt. Da strammer man bare inn til båten krenger akkurat passe.

Fokkeskjøtet skal strammes inn helt til fokka blir nesten flat. Men bare nesten – som på bildet her.

Hemmeligheten med å seile kryss er å styre akkurat passe høyt mot vinden. Ikke for høyt, ikke for lavt...

Tips & triks

På kryss gjelder det å passe på at båten ikke mister farten. Det gjør den nemlig, hvis man styrer for høyt – hvis man loffer for mye. Da vil seilet begynne å blafre, og båten stopper til slutt helt opp. Til slutt begynner den å drive bakover, og da virker ikke roret lenger på samme måte.

Hvis man havner i vindøyet og ikke kan komme ut av det igjen, kan man bruke denne teknikken: Rormannen legger roret helt over til en side. Begge slipper skjøtene. La båten drive til den ligger sånn cirka på tvers av vinden. Sett dere på lo side. Nå retter rormannen opp roret, og trekker det til seg. Gasten trekker inn på fokkeskjøtet. Når båten begynner å komme opp i fart, strammer rormannen storseilskjøtet også.

Hvis man vil unngå å havne i vindøyet, gjelder det å kikke foran i seilene! Hvis vinden kommer inn på baksiden av seilet ("innslag"), er det på tide å falle av litt.

LENS

Lens er når man seiler med vinden bakfra. Man slipper skjøtene lenger ut enn på slør, og faller mer av.

Når gennakeren er oppe, seiler Feva-seilere slør i sikk-sakk i stedet. Det går fortere.

Hvis man faller av helt til vinden er rett bakfra (lens), havner gennakeren i vindskyggen fra storseilet. Når det skjer, faller gennakeren sammen og bare henger og dasker. Hvis man løffer litt, til båten seiler rom slør, kommer gennakeren fri av storseilet. Da fylles den av frisk vind igjen, og båten seiler mye fortere. Bla eventuelt tilbake til side 18 og ta en kikk på vindsirkelen.

Når man skal seile mot et sted som ligger rett med vinden, går det derfor fortest i en Feva, hvis man «krysslenser». Fall av så langt det går, uten at gennakeren faller sammen. Farten skal være god! Seil slør et stykke med vinden fra den ene siden. Når man synes

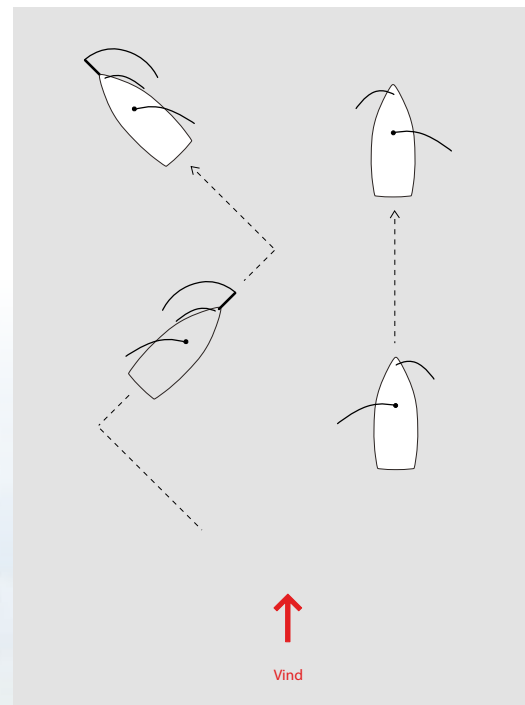
det passer, tar man en jibb. Deretter seiler man slør et stykke med vinden fra den andre siden.

Tegningen her på siden viser hvordan det foregår.

Hvis man seiler uten gennaker, går det bedre å falle av til lens og seile direkte med vinden. Fokka havner også i le av storseilet, men det gjør ikke så mye. Seilet er så lite. Man kan også velge å trekke det ut til motsatt side av storseilet. Bruk det andre fokkeskjøtet.

Når seilene står på hver sin side, må rormannen styre ganske nøyaktig. Begge må være oppmerksomme på at en jibb kan komme ganske plutselig. Vinden må komme presis bakfra.

På lens er det alltid en god idé å følge med på vindpilen.

↑ Når gennakeren er oppe, seiler man slør i sikk-sakk. Se båten til venstre på tegningen. Hvis man bare seiler med fokk og storseil, kan man godt styre rett med vinden – altså lens. Man kan ha ett seil på hver side. Se båten til høyre på tegningen. Man kommer seg nedover med vinden på begge måter. Det går som regel fortest med gennaker, selv om man må seile lenger.

Å HEISE GENNAKEREN

Dette er et av de mest spennende øyeblikkene for en Feva-seiler! Å heise gennakeren krever godt samarbeid. Gennakeren er ganske stor, og båten kan plane når det blåser mye. Nå blir det moro!

Her kan du se hvordan det gjøres:

1 Rormannen faller av og slipper ut på storseilskjøtet. Hvis det er mulig, fall av nesten til lens. Da blir det lettere å få det til. Gasten slipper ut på fokkeskjøtet og setter det fast. Gasten stiller seg deretter midt i båten og drar i gennakerfallet. Baugsprydet kommer først ut. Så begynner gennakeren å komme opp av tunnelen.

2 Rormannen holder kursen, mens gasten fortsetter å hale fort i gennakerfallet. Det gjelder å få den opp før den faller i vannet. Heis gennakeren helt opp i toppen, uten å stoppe!

3 Rormannen løffer litt, og gasten trekker inn på gennakerskjøtet, helt til seilet fylles av vind. Gasten setter seg til slutt ut på kanten igjen, for nå vil båten begynne å krenge. Nå handler det om å styre og skjøte med gennaker – se neste side!

Les om planing på side 56-57.

Å SKJØTE OG STYRE MED GENNAKER

Å seile med gennaker er morsomt – men det krever konsentrasjon, særlig når det blåser mye. Her er noen enkle tips til å få det til, når gennakeren er oppe.

- Gasten slipper ut på gennakerskjøtet, helt til det kommer en knekk øverst i kanten (forliket). Skjøtet skal hele tiden være så løst som mulig.
- For rormannen gjelder det å styre så høyt mot vinden at gennakeren står fint og ikke faller sammen - men ikke så høyt at båten krenger for mye.
- Hvis båten krenger for mye, kan rormannen falle litt av og slippe ut på storseilskjøtet. Gasten slipper samtidig litt på gennakerskjøtet. Så blir det straks bedre balanse i båten.
- Hvis rormannen faller av for mye, faller gennakeren sammen. Den havner i le av storseilet. Når det skjer, kan rormannen loffe litt opp igjen, til seilet fyller.

Ror og skjøte

Dere har nettopp satt gennakeren, og båten suser avgårde. Nå er det to ting det handler om:

1. Hvordan rormannen styrer.
2. Hvordan gasten bruker gennakerskjøtet.

Lær mer om dette på side 62.

Det er gastes jobb å skjøte gennakeren sånn at den trekker best mulig. Følg med på den forreste kanten av gennakeren, ganske høyt oppe. En liten «knekk», akkurat som på bildet her, viser at seilet står perfekt. Husk at denne knekken vokser veldig fort, og plutselig begynner hele seilet å blafre. Her gjelder det å følge med!

Gasten må sitte til lo, for å se gennakeren ordentlig. Derfor kan det noen ganger være smart at rormannen sitter på le side, som her.

Å JIBBE GENNAKEREN

En jibb med gennaker krever samarbeid, og er en interessant utfordring. Særlig i mye vind!

Det er en god idé å lære å jibbe uten gennaker først. Når dere er trygge på å jibbe med storseil og fokk, er tiden inne til å prøve å jibbe med gennaker.

Vi gikk gjennom jibben skritt for skritt på side 34. Her er noen tips som kan være ekstra nyttige når man jibber med gennaker:

Tips til gasten:

- Slipp godt ut på gennakerskjøtet.
- Skift deretter skjøte på fokka.
- Trekk inn på det nye gennakerskjøtet, helt til skjøtehjørnet er midt i båten eller på lo side.
- Først nå er det klart til at storseilet kan komme over på andre siden.
- Slipp det gamle gennakerskjøtet og trekk fort inn på det nye.
- Når gennakeren fyller, slipp ut på skjøtet til du ser knekken i forliket.

Fokka er allerede over på ny side. Gennakerskjøtet er sluppet langt ut, og det nye skjøtet trekkes godt inn. Først nå trekker rormannen i linen for å jibbe storseilet.

Gasten trekker gennakeren helt over på den nye le side, så snart storseilet er kommet over.

Å TA NED GENNAKEREN

Det er ikke spesielt vanskelig å ta ned gennakeren i en Feva. Men det kan fort bli rot og kaos, hvis man ikke følger oppskriften. Her er den:

Rormannen faller av til lens. Gasten slipper ut på gennakerskjøtet. Nå faller gennakeren sammen i le av storseilet. Det er godt, for dermed blir den lett å håndtere. Gasten trekker inn på nedhalerlinen til den er helt stram.

1

2

Gasten slipper nå fallet løs, og trekker videre i nedhalerlinen. Nå begynner gennakeren å trekkes ned i tunnelen.

3

Hold øye med at ingenting har hengt seg opp eller satt seg fast. Trekk videre i nedhalerlinen. Prøv å unngå at gennakeren faller i vannet!

4

Når hele gennakeren er borte, og bare hjørnene stikker opp, er det på tide å rydde litt opp i løse tau. Sjekk at alt er i orden om bord. Når gasten sitter ned, kan rormannen loffe opp igjen - og dere kan seile videre!

Hvis det er vanskelig å få ned den siste biten av gennakeren, så kan rormannen trekke i lo skjøte, så gennakeren trekkes rundt fokka og havner på lo side. Nå er den lett å trekke den i tunnelen.

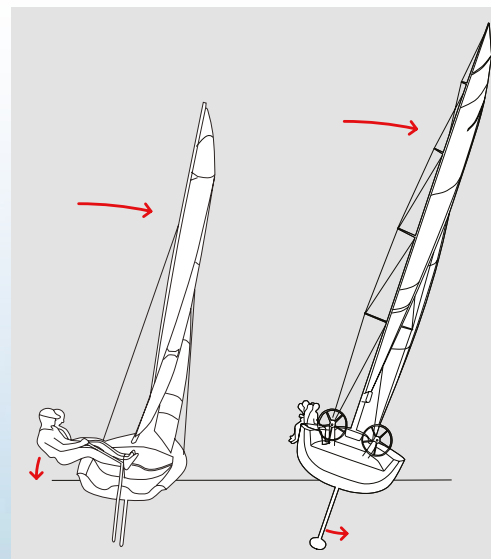
HVORFOR KAN JOLLER KULLSEILE?

Joller har ikke en tung kjø, sånn som kjølbåter. Derfor kan de velte. Det heter å kullseile. På de neste sidene ser vi på hva man gjør når det skjer.

Alle joller har en lett senkekjø. Hvis en seilbåt har en tung, fastmontert kjø som fungerer som ballast, så er det ikke en jolle lenger. Da er det en kjølbåt.

Kjølen i en jolle kan altså ikke forhindre båten i å kullseile. Som vi så på side 23, så er kjølens jobb bare å sørge for at båten ikke driver sidelengs. Den gir litt stabilitet, men ikke nok.

Alt dette betyr at når det blåser, så er det kroppsvekten til de seilerne som er om bord, som skal forhindre båten i å kullseile.

Kjølbåter har en fastmontert, tung kjø, som gjør at de ikke kan kullseile. I en jolle er det kroppsvekten til seilerne som holder båten på rett kjø. Derfor er det viktigere hvor man sitter i en jolle enn i en kjølbåt.

Alle jolleseilere kullseiler

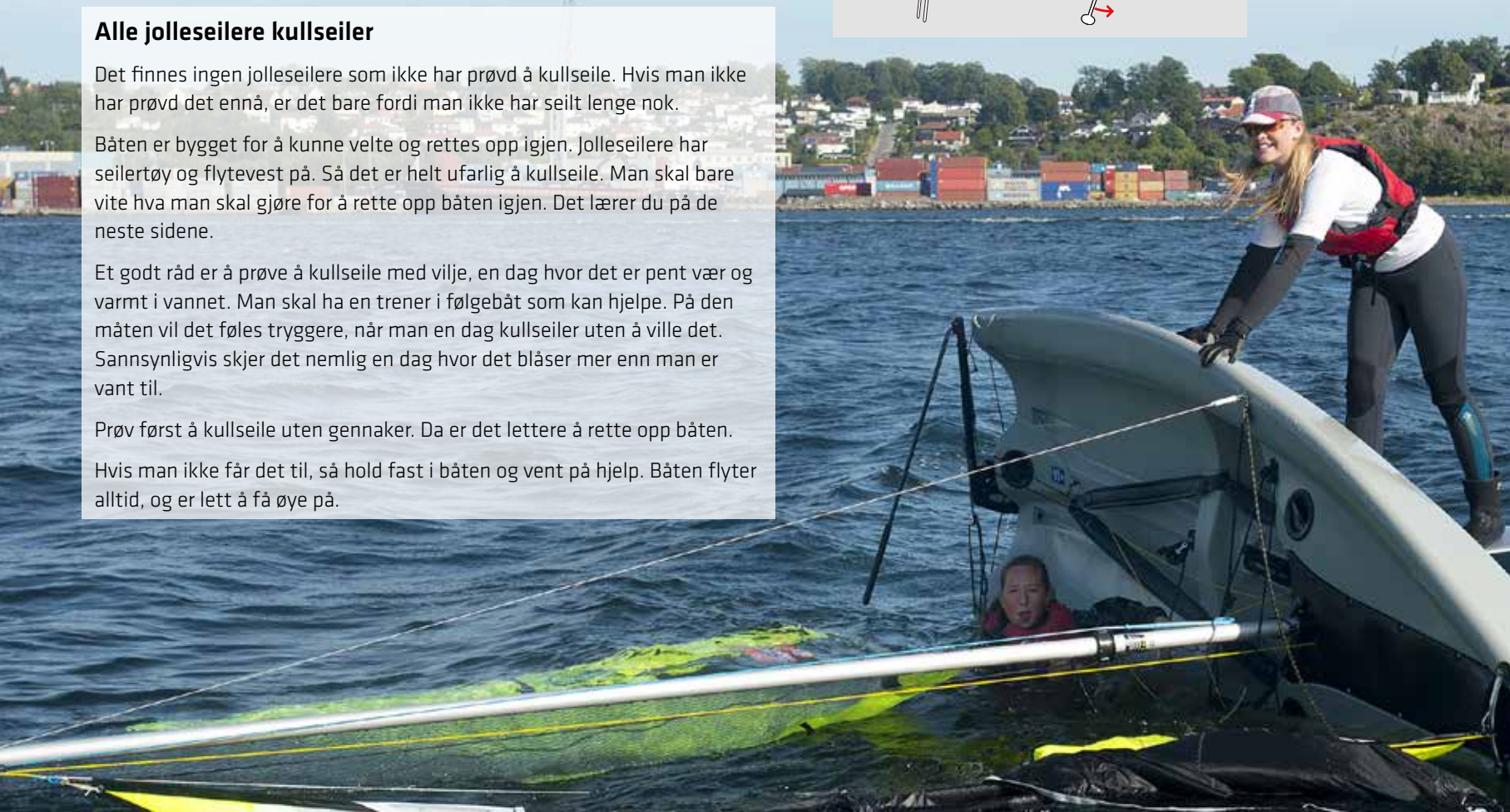
Det finnes ingen jolleseilere som ikke har prøvd å kullseile. Hvis man ikke har prøvd det ennå, er det bare fordi man ikke har seilt lenge nok.

Båten er bygget for å kunne velte og rettes opp igjen. Jolleseilere har seilertøy og flytevest på. Så det er helt ufarlig å kullseile. Man skal bare vite hva man skal gjøre for å rette opp båten igjen. Det lærer du på de neste sidene.

Et godt råd er å prøve å kullseile med vilje, en dag hvor det er pent vær og varmt i vannet. Man skal ha en trener i følgebåt som kan hjelpe. På den måten vil det føles tryggere, når man en dag kullseiler uten å ville det. Sannsynligvis skjer det nemlig en dag hvor det blåser mer enn man er vant til.

Prøv først å kullseile uten gennaker. Da er det lettere å rette opp båten.

Hvis man ikke får det til, så hold fast i båten og vent på hjelp. Båten flyter alltid, og er lett å få øye på.

KULLSEILING - TIPS

Båten skal helst rettes opp fra lo side. Gennakeren må ned først, og skjøtene må være løse.

Erfarne jolleseilere klarer ofte å kravle over på kjølen og stoppe båten i å velte helt rundt. Noen ganger er det mulig å trekke båten tilbake på rett kjøl og komme seg tilbake i den - uten å bli våt en gang!

Men de første gangene man prøver å kullseile, kan det være greit å bare la båten velte helt rundt. Da kan man stille og rolig rette opp båten, og bruke den tiden man trenger.

Man retter opp båten ved å trekke i kjølen fra lo side. Da kommer den opp med masten mot le, og det er lettere å holde den på rett kjøl til man kommer om bord igjen.

Hvis gennakeren er oppe når man kullseiler, må den trekkes ned i tunnelen før båten rettes opp. Når masten og seilene er kommet opp til vannoverflaten, må gassen svømme inn til mastefoten og sørge for det.

Det finnes en smart måte å rette opp båten på, som sørger for at gassen og rormannen holder fast i hver sin side av båten, når den reiser seg opp. Det er en teknikk som virker bra.

På de neste to sidene kan du se akkurat hvordan det foregår.

KULLSEILING: HER ER TEKNIKKEN

1

↑ Kullseiling på vei! Hvis det er mulig, kravler man over kanten og stiller seg på kjølen. Prøv å stopp båten i å velte helt! Sørg for å løsne både storseilskjøtet og fokkeskjøtet.

Hvis du havner under båten

Prøv å kom vekk fra riggen og båten, hvis den velter over deg. Skulle det skje at du havner under båten, så er det masse luft der. Sjekk at du ikke har tau rundt kroppen noe sted, strekk hånden ut til kanten av båten, og svøm ut på yttersiden av båten igjen, så du er synlig for andre.

2

↑ Hvis båten likevel ender med å gå helt rundt, så svømmer begge over til lo side, og tar fatt i kjølen. Still dere på på ripa. Trekk i kjølen helt til masten og seilene titter fram fra vannet!

3

← Nå klatrer rormannen opp på kjølen. Gasten svømmer over til den siden hvor masten er – altså le side. Hvis gennakeren er oppe, trekkes den inn i tunnelen. Imens står rormannen på kjølen, holder i ripa, og balanserer båten.

KULLSEILING: HER ER TEKNIKKEN

4

↑ Rormannen trekker båten rundt. Det skjer først langsomt, så fort. Plutselig reiser masten seg, og båten vipper tilbake på rett kjøl med et plask! Ofte vil den trekke seg opp mot vindøyet mens det skjer. Det er smart hvis gasten holder seg fast i ristroppen, som her. Da blir man trukket opp i båten mens den reiser seg.

5A

↑ Nå er båten opp! På bildet her klarer både rormannen og gasten å komme seg opp i båten mens den reiser seg. Det er ikke alltid det går. Noen ganger blir man liggende i vannet, og må trekke seg opp i båten etterpå. Da er det best å gjøre det på lo side.

5B

← Hvis én blir liggende i vannet, må den andre balansere båten og hjelpe til. Gasten på bildet her bruker først sikkerhetstauet langs ripa, deretter ristroppene til å dra i. Fra hekken går det også an å komme opp.

Det var det!

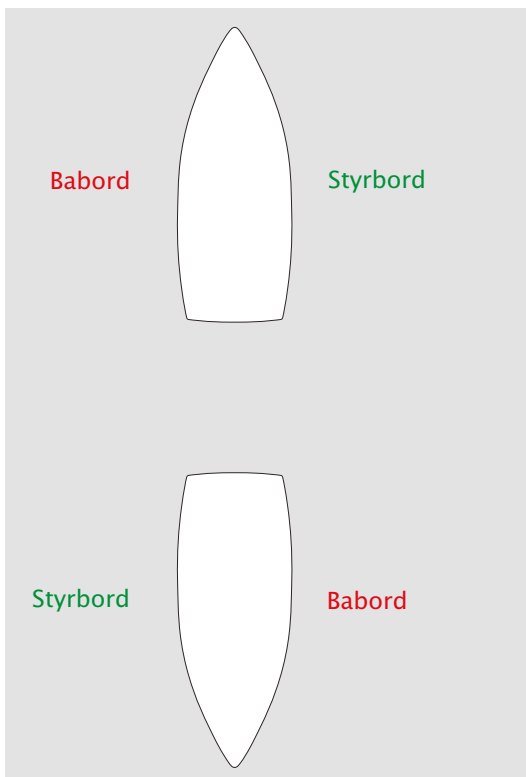
Når båten er på rett kjøl, er det bare å rydde opp i løst tauverk, sjekke at alt er OK om bord – og seile videre. Vannet i båten renner ut av seg selv, helt bakerst.

Ord du trenger

Seilere bruker mange spesielle ord. Man behøver ikke å kunne alle i begynnelsen. Men noen er veldig nyttige. Resten kommer underveis.

På de neste sidene ser vi på de viktigste av disse ordene. Vi bruker dem her i boka, og trenere eller andre som kommer til å hjelpe dere, vil også bruke dem.

Dere får særlig bruk for disse ordene når dere er ute på vannet sammen med andre Feva-seilere. Her finnes det nemlig noen trafikkregler dere må følge. Disse reglene bruker ord som styrbord, babord, lo og le – og ikke minst styrbord og babord halser.

STYRBORD OG BABORD

Høyre og venstre har egne ord i en båt.

- Høyre side av båten heter styrbord.
- Venstre side av båten heter babord.

Det er en viktig forskjell mellom høyre og venstre, og styrbord og babord. Forskjellen er at styrbord og babord alltid handler om båtens høyre og venstre side. Ikke din høyre og venstre side.

Styrbord blir altså ikke til babord selv om du snur deg rundt. Det er alltid båten som bestemmer hva som er styrbord, og hva som er babord. Sagt med andre ord: Styrbord er båtens høyre side. Babord er båtens venstre side.

På den måten unngår man misforståelser når man snakker sammen ombord. Dette har sjømenn funnet ut av for mange hundre år siden, og det er stadig det smarteste i en båt.

Det er vanlig å bruke grønn farge for å vise hva som er styrbord, og rød farge for å vise hva som er babord.

Styrbord er alltid høyre side av båten.

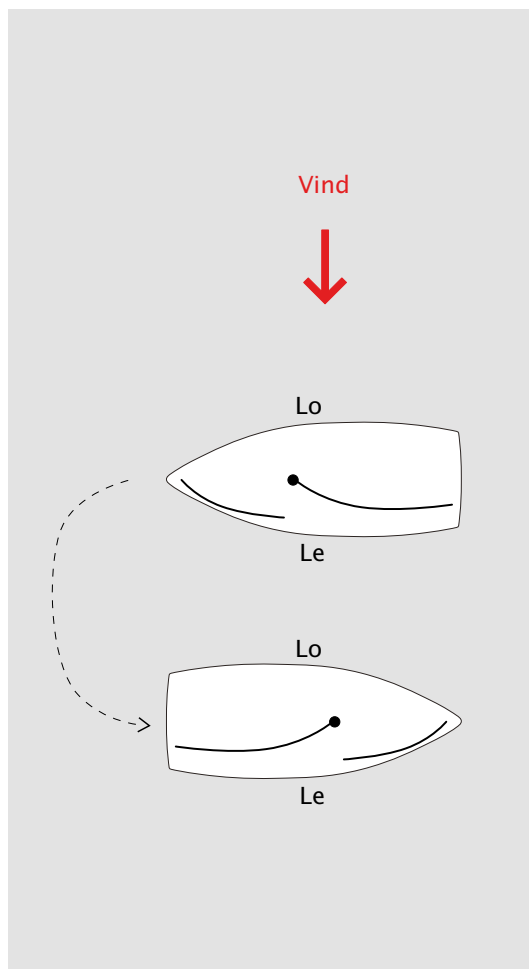
Babord er alltid venstre side av båten.

Det gjelder uansett hvilken vei du selv står i båten!

LO OG LE

Når en seilbåt seiler, har den alltid en lo side, og en le side.

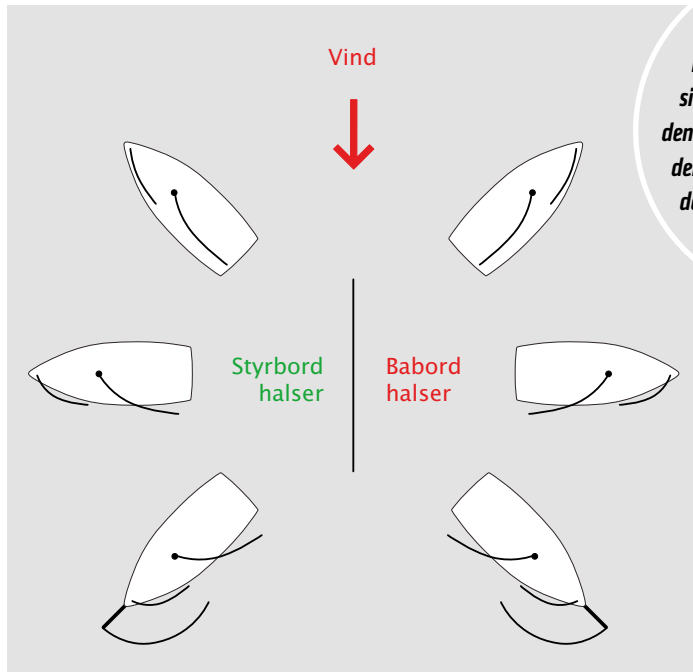
- ➔ Lo er den siden hvor vinden blåser inn mot båten.
- ➔ Le er den siden hvor vinden blåser vekk fra båten.

← Som du kan se på tegningen, bytter lo og le side plass, når båten snur og seiler andre veien. Når båten snur, blåser jo vinden mot den andre siden av båten!

↓ Seilerne på bildet sitter på lo side av båten.

Det er smart å sette rød og grønn tape på hver sin side av bommen. Ser dere den røde tapen når dere seiler, er dere på babord halser. Ser dere den grønne tapen, er dere på styrbord halser.

STYRBORD OG BABORD HALSER

De siste ordene vi skal kikke på i dette kapittelet, bygger videre på styrbord og babord.

«Halser» er et ord som handler om hvilken side vinden kommer inn i seilet. Og vinden kan bare komme inn i seilet fra to sider: Styrbord eller babord. Dermed blir det sånn at alle seilbåter enten seiler på styrbord halser, eller på babord halser.

Styrbord halser og babord halser er ganske viktige begreper for alle seilere. Trafikkreglene på vannet sier nemlig at båter på styrbord halser har rett til veien. Båter på babord halser må flytte seg for båter på på styrbord halser. Det finnes også regler som bygger på lo og le. Disse reglene ser vi nærmere på i resten av dette kapittelet.

- «Styrbord halser» heter det når vinden blåser inn i seilet fra styrbord side.
- «Babord halser» heter det når vinden blåser inn i seilet fra babord side.

Dette gjelder uansett om vinden er mest forfra eller mest bakfra – det gjelder uansett om man seiler kryss, slør eller lens. Kikk på tegningen!

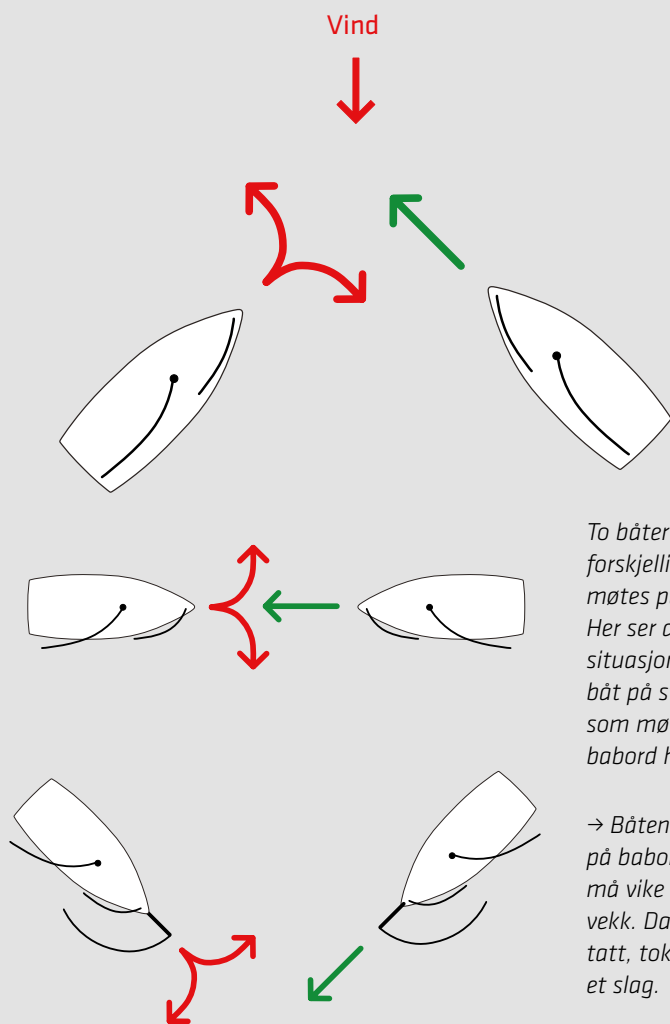

REGLER PÅ VANNET

Det finnes trafikkregler for seilbåter, akkurat som for sykler og biler. På de neste sidene skal vi se på de tre viktigste reglene. Husk at uansett hvem som har rett til veien, må man alltid prøve å unngå å kolliderer med andre båter.

Hvis dere vil delta i konkurranser – altså seile regatta – så er det en del flere regler. Dem kan dere lære senere.

Nå skal vi se på de tre hovedreglene som gjelder for seilere. De skal hjelpe til med å unngå kollisjoner og misforståelser.

To båter som seiler på forskjellige halser kan møtes på flere måter. Her ser du tre situasjoner. Alle viser en båt på styrbord halser, som møter en båt på babord halser

→ Båten nærmest seiler på babord halser. Den må vike for båten lengst vekk. Da dette bildet ble tatt, tok båten nærmest et slag.

REGEL NR. 1: STYRBORD/BABORD

Når to båter seiler på forskjellige halser, skal båten på babord halser vike for båten på styrbord halser.

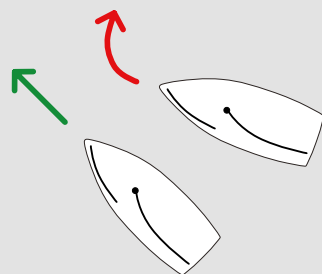
REGEL NR. 2: LO/LE

Når to båter seiler på samme halser, skal lo båt vike for le båt.

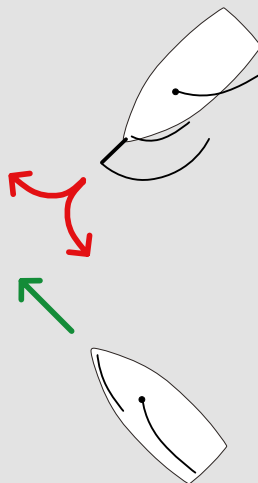
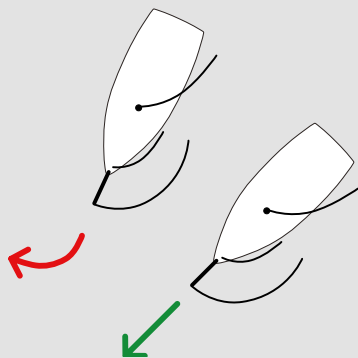

Båten med lilla gennaker er le båt, og har rett til veien. Båten med gul gennaker er lo båt, og må vike.

Vind

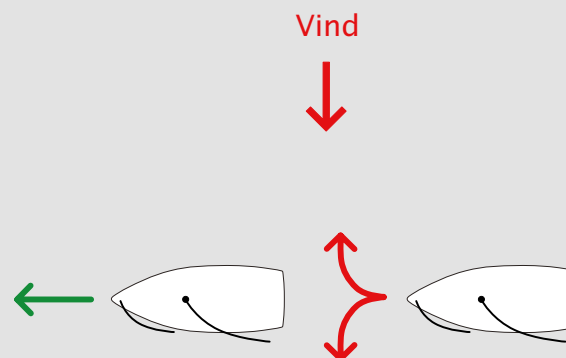

Båter som seiler på samme halser kan møtes på forskjellige måter.

REGEL NR. 3: FOR/AKTER

Når to båter seiler på samme halser, skal en båt som kommer bakfra vike for en båt som ligger foran.

Her kommer en båt seilende bakfra med større fart enn båten foran. Den bakerste båten innhenter båten foran. Båten som kommer bakfra må vike.

Båten med rosa gennaker er bakerste båt. Hvis den innhenter båten med svart gennaker, må den vike.

HVEM HAR RETT TIL VEIEN?

Når man er nybegynner er det mye å tenke på. Da er det ikke alltid så lett å huske hvordan reglene er. Her er noen tips.

1. Start med å se om dere seiler på en annen halser enn den båten dere er på kollisjonskurs med. Gjør dere det, gjelder regel nr. 1.

Båt på babord halser må vike for båt på styrbord halser.

2. Seiler dere på samme halser, gjelder regel nr. 2.

Lo båt må vike for le båt.

3. Seiler dere på samme halser, og den ene båten ligger bak den andre, gjelder regel nr. 3.

Innhentende båt må vike for båten foran.

For å vite hvem som skal vike, og hvem som har rett til veien, må dere vite to ting: Seiler dere på styrbord halser eller babord halser? Er dere lo eller le båt?

Det blir mye lettere å forstå disse reglene når dere har vært på vannet noen ganger og prøvd dere fram. Alle bruker litt tid på vannet før de lærer å bruke reglene.

REGATTA – HVA GÅR DET UT PÅ?

På de neste sidene ser vi litt nærmere på hva som egentlig foregår, når man seiler regatta.

Konkurranser er spennende å delta i. De fleste får høy puls og blir veldig opptatt av det de holder på med. Det er moro å seile, uansett om man seiler om kapp med andre, eller om man bare seiler på tur. Men når man seiler regatta, kommer spenningen ved å konkurrere i tillegg til moroa ved å seile.

Noen blir nervøse når de skal seile regatta, og noen blir veldig sure og sinte hvis de taper. Men man behøver jo ikke ta det mer alvorlig enn at man kan le av det når det går dårlig. Det er ikke så farlig å tape, og det er godt å kunne tåle det – for det tar litt tid å bli så god at man

kan vinne. Regattaseiling handler dessuten om mye annet enn resultater – det handler om opplevelser, reiser, om å møte andre seilere, og om å få nye venner mens man holder på med noe som er gøy.

Man blir veldig fort god til å seile når man seiler regatta. Det er nettopp fordi man er så konsentrert om det man holder på med - og fordi man får veldig lyst til å seile bedre enn forrige gang!

Og joda, det er ekstra moro når man får et bra resultat...

De fleste Feva-seilere får lyst til å seile regatta, når de først har lært å seile.

HVORDAN SER EN REGATTABANE UT?

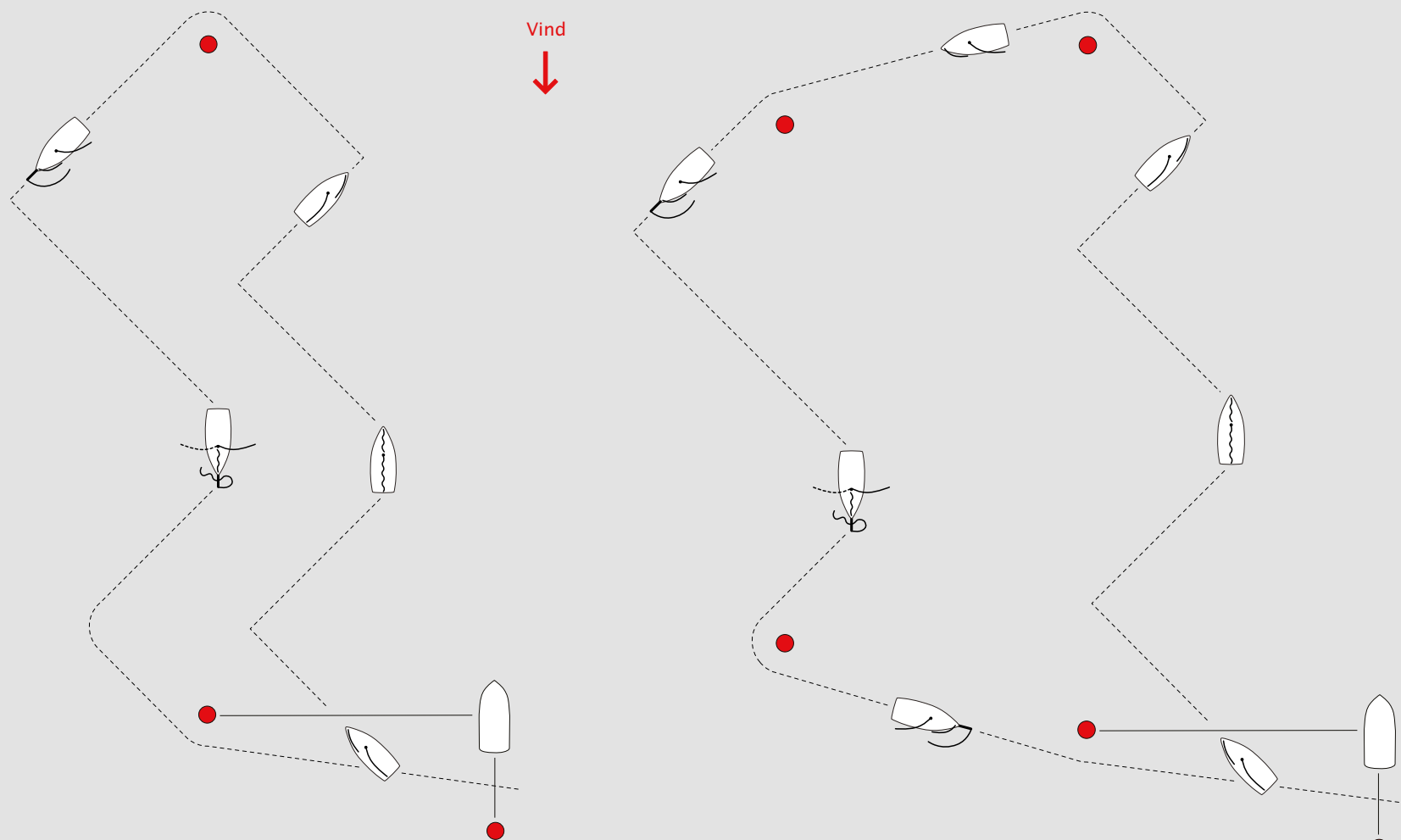
I en regatta er det en startlinje og en mållinje. Mellom start og mål handler det ganske enkelt om hvem som kommer først rundt noen bøyer.

I regattaseiling kalles bøyene for «merker». Merkene blir lagt sånn at de ligger på den samme måten i forhold til vindretningen.

Det første merket man skal runde ligger gjerne rett mot vinden. Derfor starter man de fleste regattaer med å seile kryss.

For det meste seiler man kryss og lens en runde eller to, før man går i mål.

HER SER DU DE TO VANLIGSTE BANENE:

Pølsebanen består av kryss og lens.

På trapezbanen seiler man kryss,slør og lens.

HVORDAN STARTER MAN ?

Startlinjen i en regatta ligger mellom en båt og en bøye. Lydsignaler viser hvor lenge det er igjen til startskuddet.

Det gjelder å krysse startlinjen så raskt som mulig etter startskuddet. Alle som skal være med i regattaen ligger og venter bak linjen før start. Når startskuddet går, strammer alle inn skjøtene og seiler over startlinjen. Det smarteste er å beregne det sånn at båten allerede er oppe i fart når starten går.

Om bord i startbåten er det en regattasjef som signalerer med et lydsignal når det er fem minutter igjen til start. Deretter kommer det et signal når det er fire minutter igjen – og enda ett når det er ett minutt igjen. Så kommer startsignalet.

Samtidig med lydsignalene vises noen flagg i startbåten. De hjelper til med å vise hvor lenge det er igjen til startskuddet. Hvordan disse flaggene ser ut og hva de betyr, vil du lære senere. I begynnelsen er det nok å konsentrere seg om lydsignalene, og holde styr på hvor mange minutter og sekunder det er igjen til start.

Alle regattaseilere har en klokke med stoppeklokke eller nedtelling, så man kan se akkurat hvor lenge det er igjen til start.

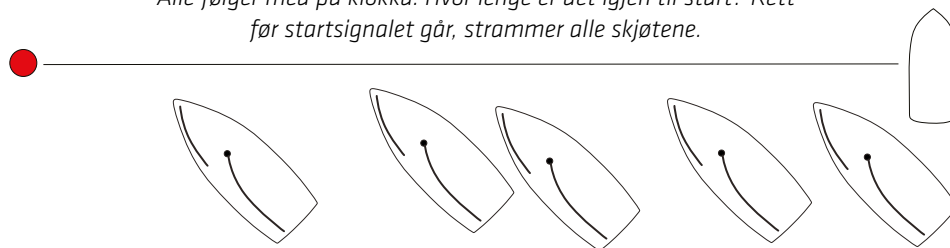
De tre reglene som er vist tidligere i boka gjelder også før start. Så hold øye med andre båter!

Det kan godt virke litt forvirrende de første gangene man starter i en regatta. Men når man har prøvd det noen ganger, blir det lett å forstå hvordan det foregår.

Vind

Alle følger med på klokka. Hvor lenge er det igjen til start? Rett før startsignalet går, strammer alle skjøtene.

Der gikk starten! Det gjelder å ikke tyvstarte – som 3265 på bildet her. Da må man seile tilbake og starte på nytt.

ENKLE REGATTA-TIPS

Hvis du skal vinne, må du selvfølgelig seile fort. Men det gjelder også å seile så kort vei som mulig. Her er 8 nyttige tips til nye regattaseilere.

1. På kryss gjelder det å seile så høyt mot vinden som mulig, uten å miste fart.
2. Hold øye med andre båter, og unngå kollisjoner. Det er viktig å vite hvilken halser man er på. Hvis en annen båt er på kollisjonskurs, sjekk også hvilken halser den andre båten seiler på. Da vet man når man har retten til veien, og når det er nødvendig å vike.
3. Det går fortest å seile i fri vind. Det vil si vind som ikke er brukt av andre båter. Kikk rett mot vinden. Er det en annen båt i den retningen, som ligger tett på? Da er det oftest en god idé å seile en annen vei, så man kommer seg ut av vindskyggen til den andre båten.
4. Når man runder kryssmerket, gjelder det å heise gennakeren så fort man kan – og holde den fylt så godt som mulig hele veien mot lensemerket!
5. På vei mot lensemerket er det viktig å falle av akkurat passe. Faller man av for mye, går det for sakte. Faller man av for lite, blir det for lang vei å seile til merket. Prøv dere fram!
6. Man taper som regel noen meter på å slå eller jibbe. Det bør være en grunn til at man slår eller jibber.
7. Hold øye med neste merke. Det er fort gjort å havne for langt ute på én side. Da blir det lang vei tilbake!
8. Mållinjen er vanligvis akkurat som startlinjen: En linje mellom en bøye og en båt. Seil mellom bøya og målbåten, så er du i mål!

Hvis de andre seiler en kortere vei enn deg, og seiler like fort - så kommer de før deg i mål.

Når man runder kryssmerket skal gennakeren opp i en fart!

Å PLANE – HVA ER DET?

Joller er lette seilbåter, og når forholdene er riktige kan de plane og surfe. Riktige forhold vil si en del vind – for en Feva bør det være syv sekundmeter eller mer, og helst også bølger.

Båten planer når den seiler så fort at den løfter seg oppå vannet, akkurat som en rask motorbåt. Vi kaller det å surfe når båten seiler i nedoverbakken foran en bølge. Da går det mye fortere, og det er lettere å plane.

Det er best å plane på slør, og gennakeren hjelper veldig. Å plane er noe av det morsomste som finnes - gled deg!

HVA GJØR MAN FOR Å PLANE?

Her er fire smarte tips, som kan hjelpe med å få båten til å plane fortere:

1

Bruk bølgene. Båten planer lettest når bølgene kommer skrått bakfra. Prøv å få båten til å seile så fort som mulig, akkurat når bølgen skal til å løfte båten. Da er det bedre sjanser for at bølgen tar med seg båten opp på en surf. Ofte er det lurt å løffe og trekke inn på skjøtene akkurat når bølgen tar fatt. Andre ganger kan det hjelpe å falle av i det riktige øyeblikket. Prøv litt forskjellig!

2

Bruk vindvinkelen. Det er alltid en bestemt vindvinkel, hvor båten går forrest. I lett vind er det skarp slør, i mye vind er det rom slør. Hvis man vil plane, gjelder det å finne akkurat den beste vinkelen for den vinden man seiler i. Når det blåser nok til å plane, er den beste vindvinkelen alltid skrått bakfra. Men hvor skrått? Det er spørsmålet! Prøv litt forskjellig!

3

Bruk kroppsvekten. Når man seiler slør, og det er nok vind og bølger til at det går an å plane, så hjelper det ofte å flytte seg mye rundt i båten. Når båten går saktere, flytt dere framover. Når båten går fortere, flytt dere bakover. Når dere prøver å komme med på en bølge, så heng litt ekstra. Prøv litt forskjellig!

4

Bruk skjøtene. Skjøtene er gasspedalen i båten. Det gjelder å bruke den gasspedalen for full skrue, når man vil plane! Etterhvert som man øver seg, kan man merke når det er maks trykk i skjøtene. Da trekker seilene best. Når båten beveger seg opp og ned på bølgene, og rormannen styrer litt forskjellige veier, så gjelder det hele tiden å justere skjøtene også. Noen ganger litt, noen ganger mye. Seilere som er gode til å plane, bruker skjøtene aktivt hele tiden. Og ja, nettopp, la oss ta den én gang til: Prøv litt forskjellig!

SEILTRIM – HVA ER DET?

Når seilene er trimmet riktig, skjer det flere ting: Båten seiler fortere og balanserer bedre. Krefteene i riggen passer også bedre til forholdene. På de neste sidene ser vi på hva seiltrim er, og hvordan man gjør det.

Man trimmer seil etter forholdene. I lett vind trenger man så mye krefter som mulig i seilene. Når det blåser mye, dreier det seg gjerne om å slippe krefter ut av seilene, så båten ikke blir for vanskelig å håndtere.

Man trimmer seil ved å stramme og slippe skjøtene og de forskjellige trimlinene.

Kikk på formen i seilene («busen») og legg merke til hvordan den forandrer seg mens dere strammer og slipper. Det behøver ikke å være store forandringer, før det påvirker båten ganske mye.

Seiltrim er et spennende område å utforske – prøv dere fram, og spør andre Feva-seilere om hva de gjør! På de neste sidene kan dere bli bedre kjent med trimfunksjonene til de forskjellige seilene og hvordan de brukes.

Som du ser på bildet, så er ikke seilet helt flatt. Det har en form- en slags bue. Vi kaller det «bus». Sånn er alle seil laget. Faktisk er det denne busen som får seilet til å virke som en ordentlig «motor» i en seilbåt. Derfor er det ganske viktig at den virker best mulig!

HVORDAN BRUKES LUS?

Lus er små tråder som viser hvordan vinden blåser over seilet. Man kan bruke dem til å finne ut om man styrer og skjøter helt riktig. De er mest nyttige på kryss.

Lus er gode hjelpemidler. De avslører om vinden strømmer over seilet på den best mulige måten. Vinden skal nemlig helst stryke over seilet på begge sider, uten å lage «krøller» (turbulens). Disse krøllene kan man ikke se, for luft er jo usynlig. Men lusene «sladrer»!

På engelsk heter de «tell tales». Det kan oversettes med «sladrehistorier». På bildene her på

siden kan se hvordan du «leser» disse sladrehistoriene.

Det er rormannens jobb å holde øye med lusene, og de er mest brukbare på kryss. Her gjelder det jo å seile så høyt mot vinden man kan, uten å miste for mye fart. Da er det smart å styre etter lusene. Først strammes fokkeskjøtet så mye man nå synes det skal strammes. Hvis lusa på

lo side snurrer rundt, kan man falle litt av. Hvis lusa på le side snurrer rundt, kan man loffe litt. Når lusene på losiden og lesiden begge to peker bakover, er luftstrømmen over seilet akkurat som den skal være! Da vet rormannen at han eller hun styrer helt perfekt.

Riktig:

Når seilet trekker helt riktig, peker lusene bakover – på begge sider. Nå står seilet perfekt.

For høyt:

Når du seiler for høyt, peker lusa til lo forover, eller snurrer rundt. Fall litt av, eller stram skjøtet, inntil begge lus peker bakover.

For lavt:

Når du seiler for lavt, peker lusa til le forover, eller snurrer rundt. Loff litt opp, eller slipp ut på skjøtet, inntil begge lus peker bakover.

TRIM AV STORSEIL

Rormannen har en del trimliner å leke med, når storseilet skal trimmes. Skjøtet er viktigst. Hovedregelen for alle trimliner er å stramme dem ettersom det blåser opp – og slippe dem ettersom det løyer.

Storseilet kan trimmes med skjøte, kick, cunningham og uthal. I tillegg går det an å forandre på riggspenningen. På noen båter kan man også justere hanefoten til storseilskjøtet, men det er ikke så viktig.

Det er rormannens jobb å trimme storseilet. Men gaste kan alltid komme med ideer og forslag til ting man kan prøve!

Som begynner er det skjøtet man skal konsentrere seg om. Skjøtet skal være ganske løst i lett vind. Allikevel skal bommen helst stå midt i båten når man seiler kryss.

Etterhvert som det blåser opp, strammer man mer. Når det blåser mye, og man rir alt man kan, er det på tide å slippe ut på storseilskjøtet igjen. Da er det lurt å slippe ut litt av kreftene i storseilet, så båten blir lettere å kontrollere.

Ved siden av skjøtet er det tre trimliner til storseilet: Kick, cunningham og uthal. Disse tre trimfunksjonene hjelper til med å gjøre seilet flatere eller dypere, på litt forskjellige måter. Man kan også åpne og lukke seilet. Alle trimlinene skal være ganske løse i lett vind, og strammere jo mer det blåser.

Her er storseilskjøtet sluppet for langt ut. Både rormann og gaste må sette seg inn i båten, fordi det er mindre krefter i riggen. Det betyr også mindre fart.

Her er storseilskjøtet strammet inn så langt det går. Både rormann og gaste må ri alt de kan, fordi det er så mye krefter i riggen. Det går fort – men hvis båten krenger mer enn dette, går det faktisk fortare hvis man slipper litt ut på skjøtet.

Riggspenning – hva er det?

Fokkefallet styrer spenningen i riggen – altså hvor hardt vantene er spent opp. Og det påvirker faktisk busen i både fokk og storseil. Der foregår omtrent slik:

Når man strammer fokkefallet, trekkes masten forover. Og når masten trekkes forover, blir vantene strammere. Når vantene blir strammere, bøyer masten seg på en annen måte når man seiler. Det påvirker busen i seilene.

Det eneste man egentlig behøver å vite som nybegynner, er at det er smart å seile med lite riggspenning i lett vind, og mye riggspenning i mye vind. Erfarne seilere kjenner på vantene, og merker om de er passe stramme til vindforholdene.

Vantene kan settes i seks forskjellige hull når man rigger båten, og det betyr også noe for hvordan masten står. Hull nummer tre fra bunnen er som regel bra.

Det hjelper veldig å bruke kick på kryss. Båten nærmest har strammet kicken så mye at storseilet lukker for mye bak. Båten foran har så løs kick, at storseilet åpner opp for mye. Midt i mellom er bra!

TRIM AV FOKK

Gastens jobb!

Stram skjøtet akkurat passe, og sjekk at fallet er stramt nok.

Fokka må settes opp riktig når båten rigges. Da er det ganske enkelt å trimme den. Det er gastens jobb, og det handler mest om å stramme skjøtet akkurat passe – ikke for mye, ikke for lite.

Det er en treningsak å lære seg hvor stramt skjøtet skal være. Følg med på hvor flatt seilet er! På kryss skal det være ganske flatt, men ikke for flatt. Man prøver seg ganske enkelt fram, og ser hva som går fort og samtidig høyt mot vinden.

For rormannen gjelder det bare å følge med på lusene.

Som vi så på forrige side, betyr riggspenningen noe for både fokk og stor-seil. Man styrer riggspenningen med fokkefallet.

Den beste måten å sjekke om det er passe stramt, er å kikke på forliket i fokka mens man seiler kryss. Hvis forliket står i en stor bue ut til le, må fallet strammes. Hvis det står så stramt at det kommer en stripe langs forliket, må det slippes litt.

Det er tre hull i skjøtehjørnet, som skjøtene kan settes i. Det i midten er som regel bra å bruke. Men når det blåser mye, blir båten litt lettere å seile hvis man bruker det nederste hullet.

Fokka er for stram.

Fokka er for løs.

Fokka er akkurat passe stram.

TRIM AV GENNAKER

Gastens jobb er å skjøte gennakeren så løst som mulig. Da går det forrest. Slipp ut på skjøtet helt til det dukker opp en liten knekk i forliket. Men pass på - nå er det like før gennakeren faller helt sammen...

Gennakeren har egentlig ikke noen andre trimfunksjoner enn skjøtet. Man skal bare sørge for at gennakeren er rigget til ordentlig før man går på vannet, og huske å heise den helt opp i toppen når den skal settes.

Trim av gennaker handler altså om skjøtet – og om samarbeidet mellom rormannen og gasten.

Gennakererskjøtet skal hele tiden være så løst som mulig – så løst at det er like før seilet faller sammen og begynner å blafre. Det er gastes jobb å sørge for det.

Rormannens jobb er selvfølgelig å styre riktig vei – men rormannen kan også hjelpe gasten med å holde gennakeren fylt så mye av tiden som mulig. Fall litt av, når gennakeren holder på å falle sammen. Og hvis det går litt tregt, prøv å loff forsiktig.

Hvordan vet man når gennakeren er trimmet riktig? Som vi så på side 38, så er tegnet en liten brett i forliket. Utfordringen er at når denne knekken dukker opp, så er gennakeren veldig tett på å falle sammen. Derfor krever det mye konsentrasjon å seile med gennaker. I hvert fall hvis man vil seile så fort som mulig!

Det går fortest, hvis man sitter tett sammen og rir båten flat. Her bør seilerne sitte tettere sammen. Båten krenger også litt for mye.

SEIL FORTERE MED RIKTIG PLASSERING I BÅTEN

Vil dere seile så fort som mulig? Da er det én ganske enkel ting dere kan gjøre. Det handler om å sitte det riktige stedet i båten.

I lite vind er det bra å sitte langt fram i båten. Da slipper akterspeilet løs av vannet, og båten glir lettere.

I lett vind kan det også være nødvendig at gasten setter seg ned på le side av båten. Da kan litt krenging være bra.

I mye vind gjelder det å sitte lenger bak i båten. Da hjelper du baugen over bølgene, og båten seiler fortere.

En Feva seiler mye saktere når den krenger mye. Ri hardt når det blåser mye – og trim seilene flate. Slipp ut på storseilskjøtet hvis båten stadig krenger.

Noe av det som betyr mest for farten, er hvordan man plasserer seg i båten.

SAMARBEID – Å FÅ DET TIL Å FUNGERE SAMMEN

Samarbeid er grunnlaget for å få det til. Det gjelder i alle seilbåter hvor man er mer enn én person.

Godt samarbeid er nødvendig hvis man vil gjøre det bra i regatta-seiling. Men det er også nødvendig hvis man vil oppleve gleden ved å seile båten ordentlig, og ha det fint ombord. En av de største gledene ved å seile er å klare ting sammen – for eksempel å samarbeide gjennom en jibb når det blåser mye.

I en Feva er det egentlig en ganske grei fordeling av oppgaver. Når dere har seilt sammen en stund, vet dere godt hva rormannen skal gjøre, og hva gasten skal gjøre. Samarbeidet handler derfor mest om å gjøre det man skal gjøre til riktig tid – sånn at det passer sammen med det den andre

skal gjøre. For eksempel bør ikke rormannen jibbe storeseilet, før gasten har trukket det nye gennakerskjøtet inn så langt det går.

I en dans lærer man å være oppmerksom på hverandre, lytte til musikken, få det til å passe sammen. Ting skal helst skje i takt, og sånn at det passer med det den andre gjør. Sånn er det også med samarbeidet i båten.

Et godt tips er å si ting høyt – fortell hva du gjør! Da blir det lettere for den andre å reagere riktig. Når dere får mer erfaring blir flere ting automatiske, og da er det ikke nødvendig å si så mye lenger.

Kommunikasjon

I en seilbåt er man avhengig av hverandre. Innimellom føler man seg under press. Da er det lett å bli veldig gode venner. Men det er også ganske lett å bli uvenner. Når noe går galt – og det gjør det for alle innimellom – så er det ikke noe vits i å diskutere hvem sin skyld det var. Det er OK å gjøre feil. Bruk heller tiden på å snakke om hvordan dere skal løse den situasjonen dere har havnet i. Når dere har tid, kan dere snakke om hvordan dere skal unngå å gjøre den samme feilen igjen.

KNUTER

For seilere er det særlig fire knuter det er viktig å lære seg: Pålestikk, båtmannsknop, åttetallsknop og dobbelt halvstikk.

Du behøver ikke å kunne en masse knuter for å seile. De fire viktigste ser du her. Hvis du ikke vet hvordan disse knutene lages, så finner du sikkert en trener, en voksen eller en annen seiler som kan vise deg hvordan du gjør det. Her kan du se hvordan knutene skal se ut:

Båtmannsknop:

Brukes til å knytte to tauender sammen – for eksempel gennakerskjøter eller fokkeskjøter. Begge ender bør være noenlunde like tykke.

Pålestikk:

Kan brukes til å lage løkker som tåler like mye som tauet, men som lett kan åpnes igjen etterpå. Brukes til fall, skjøter og flere andre ting. Bra knute for alle seilere: Den brukes mye i større båter også.

Åttetallsknop:

Brukes til å lage en stoppknute – for eksempel i enden av storseilskjøtet, så det ikke kan forsvinne ut gjennom blokkene.

Dobbelt halvstikk om egen tamp:

Brukes til å binde et tau rundt noe – for eksempel rundt bommen, masten eller en fortøyningsring på land.

HVORDAN PASSE PÅ BÅTEN?

En Feva er en ganske enkel båt, som er lett å passe og vedlikeholde. Men man er nødt til å gjøre litt for å passe godt på den!

- ➔ Vær forsiktig når båten settes på vannet, og når den tas på land igjen. Unngå riper og skader på skroget! En Feva er bygget av polyetylen - et plastmateriale som tåler ganske mye, men som ikke er så lett å reparere, når det først kommer en ordentlig skade. Overfladiske merker og flekker kan fjernes med oppvaskmiddel.
- ➔ Seilene er det spesielt viktig å passe på. De må ikke stå og blafre i vinden mer enn høyst nødvendig. Hvis det er saltvann på seilene, bør de spyles og tørkes, før de rulles sammen. Det er ikke alltid praktisk mulig, men prøv! Hvis det er nødvendig å rulle våte seil sammen (og det er lenge til de skal brukes igjen) er det best hvis de rulles ut og tørkes så snart det er mulig.
- ➔ Det er en god idé å spyle hele båten med en vannslange når du har vært ute og seilt. Da fjerner du saltvannet som sitter igjen på båten. Spyl også blokker, tauverk og alt annet ombord. Salt tærer og sliter på allting - og så tørker det mye saktere med saltrester på.
- ➔ Noen ganger i løpet av sesongen er det bra å gå over båten litt grundigere. Også riggen! Sjekk at skruer og bolter ikke holder på å løsne. Sjekk også at det ikke er sprekker eller skader dere har oversett, og at sjakler og blokker sitter som de skal. Sjekk også at det ikke er vann i oppdriftstankene. Hvis det er litt vann der, kan det helles ut i hekken. Der sitter det en propp som kan skrues ut.
- ➔ Før dere går, er det en god idé å plassere tralla sånn at baugen er litt høyere enn hekken. Da renner alt vannet ut av båten - også det regnvannet som måtte komme, mens den står der og venter på neste gang dere kommer for å seile...

HVA SKAL MAN HA PÅ SEG?

På en varm sommerdag med lett vind, kan du seile i hva som helst, for eksempel shorts og T-skjorte. Bare seilervesten er på! Men ofte er været litt kaldt, eller det blåser. På sånne dager er det best å bruke spesielt seilertøy.

Mange seiler i våtdrakt, som er laget av en slags gummi, og som holder deg varm selv om du blir våt. Andre bruker en vanntett tørrdrakt, som gjør at du holder deg tørr selv om du kullseiler. På bildet her bruker seilerne tørrdrakt. Det er spesielt bra når det ikke er sommer.

Om sommeren går det fint å bruke vanlig seilertøy eller regntøy også.

Er det ordentlig kaldt, må du huske hansker i våtdraktstoff - og gjerne lue! På føttene er det smart å ha et par støvler i våtdraktstoff som holder føttene varme. Føttene blir ofte våte selv om du ikke kullseiler. Det kommer lett litt vann inn i båten.

Det en god idé å ha ull under seilertøyet når det er kaldt. Andre smarte ting er solbriller og en caps. Solkrem er viktig når solen skinner!

*Alle jolleseilere
seiler med flytevest.
Du må aldri seile uten
den!*

HVA ELLERS KAN MAN SEILE?

RS Feva er en bra tomannsjolle for unge, og et naturlig valg: Den har et stort miljø og mange tilhengere. Men det finnes også mange andre båter - og ikke minst brett - som kan være spennende å prøve.

Verden er full av muligheter, og de kan alle sammen gi forskjellige opplevelser. Å seile enmannsjolle er ganske annerledes enn å seile tomannsjolle. Andre tomannsjoller har forskjellige egenskaper enn Fevaen. Kjølbåter er også en hel verden for seg, og mange synes at kite- og vindsurfing er mest spennende å holde på med.

Når du har seilt Feva en stund, blir du sikkert nysgjerrig på hva som ellers finnes av båter og andre ting med seil på. Hvordan er det egentlig å seile Laser? Eller 29er?

Den nysgjerrigheten kan bringe deg vidt omkring, og gi mange fine opplevelser og nye

erfaringer. Å prøve nye ting er sjelden en dårlig idé!

På de neste sidene kan du møte noen av de mulighetene som finnes for en Feva-seiler som gjerne vil utforske!

LASER 4,7

Laser er verdens mest populære enmannsjolle. Den finnes over hele verden, og brukes også i OL. Man kan seile Laser med tre forskjellige riggtyper. Hvilken som passer deg, avhenger av kroppsvekten.

De fleste Fevaseilere vil nok starte med den minste riggen. Den heter 4,7, og passer til seilere på 50-60 kg. Er du litt større, passer du til en Radial-rigg. Den er for seilere på 60-70 kg.

Den største, Standard-riggen, passer for folk som veier 75-85 kg.

Enmannsjolle er ganske fysisk krevende, og du er alene om bord. Begge deler er interessante utfordringer!

29ER

29er ("twenty-niner") er en vill og rask to-mannsjolle for seilere på jakt etter større tekniske utfordringer. Den er populær for seilere som vil fortsette i tomannsjolle, og utvikle seg

på et høyere nivå. 29er er nemlig en klasse hvor mange trener og konkurrerer seriøst.

Du kan selvfølgelig seile 29er uten å satse på landslaget - den er jo en fantastisk rask og

morsom båt likevell! 29er har også trapez, og det er en stor opplevelse i seg selv.

De fleste 29er-seilere er 16-20 år og veier til sammen mellom 120 og 140 kg.

BRETTSEILING - BIC 293

Å seile brett er moro! Det er egentlig lett å se – det går virkelig fort, og du står med vinden direkte i hendene. Det krever fysikk og balanse, og du skal regne med å bruke litt tid på å falle i vannet i begynnelsen.

Det er mange slags brett, og kitesurfing er også en mulighet. Men mange unge i Norge seiler Bic-293. I denne klassen vil du møte mange andre seilere på din egen alder, og det går an å seile regatta også.

KJØLBÅTER – MELGES 24

Ferie, tur eller regatta

Kjølbåter er noe helt annet enn joller – se mer om det på side 41. Mange kjølbåter er store og har soveplasser, kjøkken og bad ombord. De brukes gjerne til ferie og overnatningsturer. Mange seiler også regatta i kjølbåter.

Andre typer kjølbåter er ganske små, og brukes mest til regattaseiling. Gode jolleseilere er faktisk veldig ettertraktet som mannskap i kjølbåter, fordi de har lært seiling så tidlig at de kjenner alt på kroppen.

MELGES 24:

*Morsom og rask båt!
Mange erfarne seilere
deltar i regatta i
Melges 24 klassen. Fire
eller fem personer seiler
båten – og den er bare
til regatta-bruk.*

TIL TRENEREN

Som trener er du et forbilde og en læremester. Det er en morsom jobb, og særlig når du ser at dem du er trener for får det til. Antagelig er du god til å seile selv, men det store spørsmålet er hvordan du kan formidle det videre.

Samspeillet mellom barn, foreldre og trener er viktig. Treneren lærer seilerne detaljene på vannet. Foreldrene legger forholdene til rette forøvrig. Det er en god idé at treneren forteller foreldrene hva som er deres oppgave.

Jolleseiling er ofte lagt opp som en konkurranse, allerede fra starten. Det er viktig å tenke på at noen gjerne vil lære å seile uten å konkurrere. Det skal være rom for alle. Derfor gjelder det samme grunnleggende rådet for både trenere og foreldre: Først må man lære trygghet på vannet. Det er grunnlaget for at det blir gøy å seile! Hvem som kommer først er ikke så viktig.

Det er viktigere at seilerne gleder seg til å komme neste gang.

Mange slutter å seile jolle før de kommer ordentlig i gang. Ofte skyldes det at de blir redde når de mister kontroll over båten. Derfor er det viktig at de første turene på vannet foregår i lett vind, og med god og tett oppfølging.

Når du skal lære en gruppe å seile Feva, er det greit å huske at alle mennesker er forskjellige. Noen lærer fort, andre sakte. For at alle skal bli flinkere bør du prøve å gi individuell oppfølging - i tillegg til det opplegget du har felles. På den måten kan alle utvikle seg.

TIL REGATTASJEFEN

Husk at Fevaseilere er unge. Lengden på banene og antall seilaser må tilpasses dette. For lange dager på vannet kan skremme nye seilere vekk fra sporten. Det er slitsomt å seile. Særlig for unge hoder og kropper. Husk at det skal være litt overskudd igjen når man kommer på land!

For barn og unge (ja, kanskje for de fleste seilere i det hele tatt) er det viktigere å komme fort i gang med å seile, enn at startlinjer, merker og vindforhold er perfekte. Lang ventetid på vannet har ofte flere negative konsekvenser enn litt skjeve baner!

TIL SEILFORENINGEN

Dere har nå fått et godt verktøy til nye Fevaseilere, som kan brukes gjennom hele sesongen. Vi anbefaler en kort teoretisk gjennomgang før man går på vannet. Underveis gjennom sesongen kan man vende tilbake til boka for å finne forklaringer på opplevelser på vannet.

Det er en god idé å legge opp til en slags felles markering når den første sesongen er slutt. Her kan de nye seilerne få overrakt et bevis på at de har nådd et mål - at de har forstått og prøvd det mest sentrale for en spirende seiler. Vi har foreslått en enkel liste med kompetansemål, man kan jobbe med, og som deltagerne kan se frem til å kunne "krysse av". Den finnes på side 6.

TIL FORELDRENE

I en båt må mannskapet ta egne avgjørelser. I en Feva seiler to barn som må lære seg å samarbeide og komme fram til løsninger og avgjørelser helt på egen hånd. Det er de som styrer båten, trimmer seilene, finner ut av vind og vær, og holder styr på andre båter. De må også tenke sikkerhet, for eksempel ved å avgjøre om de bør gå til land når det blåser opp, eller om de kan fortsette å seile. Det ligger mye sunn utvikling i å seile!

Seiling er samtidig en aktivitet som stiller en del krav til foreldrene. Det er en forholdsvis utstyrskreven aktivitet, og deltagelsen krever en del transport og tilstedeværelse. Til gjengjeld er det et helt miljø som ønsker deg velkommen – Feva-seiling kan gi nye opplevelser til hele familien.

Det går an å komme i gang uten å investere mye penger på dyrt utstyr – mange seilforeninger har egne båter til disposisjon for medlemmer. Det finnes også brukte joller på markedet, og de kan selges igjen til stort sett samme pris. Seilertøy kan også finnes brukt. Det går an å starte med det man har av regntøy, skiundertøy osv. Så kan man oppgradere etterhvert som behovet og interessen oppstår!

Her har vi samlet noen tips til hvordan dere som foreldre kan bidra best mulig, for å hjelpe nye, unge seilere. Rådene kommer fra Christen With, som er seilmaker, og som har vunnet NM- og VM-gull i seiling.

Han begynte å seile som barn. Senere har han selv fått barn, som har vært gjennom en periode som nybegynnere.

Christen Withs seks råd til Feva-foreldre:

1. Husk at det skal være gøy å seile. Forutsetningen for at det skal være mulig, er at man blir trygg i båten. Ikke tenk for mye på regatta og resultater. Det tar lang tid å utvikle seg som seiler.
2. Det er ikke nødvendig for deg som voksen å vite eller kunne alt om båten og seilingen. Det er jo de unge som skal lære det.
3. Overlat detaljene om selve seilingen til treneren, og konsentrer deg om å hjelpe seilerne til å trives. Du skal ikke være trener for egne barn. Husk å skape plass til samvær på land! Gruppen av seilere er jo ikke sammen ute på vannet.
4. Det er fint at foreldrene hjelper til med å rigge båten på land. Hvis du ikke vet hvordan det gjøres, kan du lære det i boka her. Barna trenger ekstra hjelp til å sette ut og ta opp båtene. Da er det fint om du følger med på alle seilerne, ikke bare egne barn.
5. Vær oppmerksom på at du ikke blander egne ambisjoner sammen med dine barns. Oppmuntring, ros og anerkjennelse skaper trivsel og lyst. Irettesettelse og kritikk kan fort ødelegge gleden og interessen for å seile.
6. Sikkerheten på vannet blir ivaretatt av trenere i følgebåter. Men sikkerhetsutstyret i båten er det viktig at foreldrene har kontroll på. Nybegynnere kan ikke ta ansvar for at båten er i sjødyktig stand. Se sjekklisten på side 17.

Ingen blir seiler av å lese eller kikke på bilder i en bok. Det er ute i båten du lærer å seile. Men denne boka gjør det lettere å komme i gang ute på vannet. Det du har lest og sett på disse sidene kan hjelpe deg til å lykkes fortere. Men det er også andre ting du kan gjøre.

Et enkelt og godt råd til alle som skal lære noe nytt, er å snakke med dem som kan det. De er ofte forbausende hjelpsomme! Oppsøk gode seilere og spør om alt du lurer på! Seil sammen med andre seilere, og gjerne i andre slags båter. Se hva de gjør!

Andre nybegynnere er også gode å snakke med. De er jo i samme situasjon som deg selv. Dere kan helt sikkert hjelpe hverandre med forskjellige ting. Andre nybegynnere vet jo akkurat hvordan det er å være ny.

Veldig mange av dem som kommer igjennom de første usikre skrittene, og får de gode opplevelsene på vannet, slutter aldri å seile. Seiling kan fort bli en livsstil - en interesse for livet. En av de fineste tingene med seiling, er at du alltid kan lære mer og oppleve noe nytt. Det finnes veldig mange forskjellige måter å seile på - og noe for enhver smak. Du har mye å glede deg til!

STIKKORDREGISTER

29er.....	70	Kollidere.....	48	Slør.....	18, 32
Akter.....	50	Krengje.....	27	Slå.....	33
Babord.....	45	Kryss.....	18, 35	Spile.....	8
Bane (Regattabane).....	53	Krysslense.....	36	Startlinje.....	54
Baug.....	8	Kullseile.....	41, 42, 43, 44	Startbåt.....	54
Baugspryd.....	8	Laser.....	69	Storseil.....	8, 9, 60
Blokk.....	16	Lens.....	18, 36	Stoppe.....	28
Bom.....	8	Lo.....	46	Storseilskjøte.....	8, 9
Bomnedhal (Kick).....	15	Loffe.....	30	Styrbord.....	45
Bomuthal.....	15, 60	Le.....	46	Tackline.....	13
Bus.....	58, 60	Lus.....	59	Tralle.....	12
Brettseiling.....	71	Mannskap (Gast).....	21	Trim (Seiltrim).....	58, 59, 60, 61, 62
Bøye (Merke).....	53	Mast.....	8	Tørdrakt.....	67
Båtsmannsknop.....	65	Merke.....	53	Uthal (Bomuthal).....	15, 60
Cleat.....	15	Motvind (Kryss).....	18, 35	Vaker.....	8
Cunningham.....	15, 60	Nedhalerline.....	13, 40	Vant.....	8, 60
Dobbelt halvstikk.....	65	Oppdriftskammer.....	17	Velte (Kullseile).....	41, 42, 43, 44
Fall.....	13, 14, 15	Plane.....	56, 57	Vindpil.....	8, 26
Falle av.....	31	Pålestikk.....	65	Vindretning.....	18
Feva.....	1, 3	Regatta.....	48, 52	Vindøyet.....	18
Fokk.....	8, 10, 14, 61	Regattabane.....	53	Vike.....	48, 49, 50
Fokkeskjøte.....	8, 10, 14	Regel.....	48, 49, 50	Våtdrakt.....	67
Ror.....	50	Rett til veien.....	51	Åttetallsknop.....	65
Forstag.....	8	Ri.....	25, 26		
Følgebåt.....	17	Rigge.....	12		
Gast.....	21	Riggspenning.....	60		
Gennaker.....	8, 11, 13, 37, 40	Ripe.....	8		
Gennakerskjøte.....	8, 11, 13	Ristropper.....	8, 26		
Gennakertunnel.....	8, 11, 13	Ror.....	8, 22, 24		
Hals/Halser.....	13, 14, 47	Rorkult.....	8, 22		
Havfonn.....	2	Rorkultforlenger.....	8, 22		
Jibb.....	18, 34, 39	Rormann.....	20		
Jolle.....	41	Seil.....	8		
Kant.....	8	Seilervest.....	17, 65, 67		
Kick.....	15, 60	Seiltrim.....	58, 59, 60, 61, 62		
Kjøøl.....	8, 23, 41	Sikkerhet.....	17, 74		
Kjølbåt.....	41, 72	Sjøsette.....	19		
Knuter.....	65	Skjøte.....	8, 13, 14, 15, 24		

LYST TIL Å SEILE FEVA? START HER!

Denne boka har én oppgave: Å gjøre det så lett og morsomt som mulig å komme i gang med å seile tomannsjolle.

Vi viser og forteller hvordan man seiler Feva - en populær klasse for ungdom i Norge. Her er faktisk alt man trenger å vite. Vil du seile tomannsjolle, så er dette stedet å starte.

I denne boka er det mest bilder og tegninger. Ikke så veldig mye tekst. Hver side har et tema. På den måten kommer vi lett gjennom alt det viktigste i løpet av 10 små kapitler. Det er ikke nødvendig å bruke så mye tid på å lese - det er jo på vannet det skjer...

Andre bøker fra NSF:

Seilerboka

Seil Optimist!

www.seiling.no

www.feva.no

ISBN 978-82-998611-2-0

9 788299 861120